

Møte torsdag den 22. april kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 71):

1. Innstilling fra sosialkomiteen om nedbygging av funksjonshemmende barrierer. Strategier, mål og tiltak i politikken for personer med nedsatt funksjonsevne (Innst. S. nr. 162 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 40 (2002-2003))
2. Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 25. mars 2004 (jf. Innst. O. nr. 59):
«Stortinget ber Regjeringen la være å øke rekvi-
rentansvaret ved forskriftsendring på det nåværende
tidspunkt.»
3. Interpellasjon fra representanten Gunn Karin Gjøl til
justisministeren:
«Politireformen skulle sikre et nærere, mer synlig
og effektivt politi. For å oppnå dette mener Arbeider-
partiet det er avgjørende at tjenestesteder og lens-
mannskontorer styrkes. Flere oppslag i mediene den
senere tid kan tyde på at reformens intensjon ikke føl-
ges opp. Justisministeren har ansvaret for gjennom-
føringen av reformen, og det synes åpenbart at man
ikke kan avvente en evaluering i 2005. Politiet er de
senere år tildelt betydelig økning i antall stillinger og
driftsmidler.
Kan statsråden gjøre rede for hvem som har nytt
godt av denne økningen, og hvilke tiltak vil statsrå-
den iverksette for å gjennomføre reformens inten-
sjon?»
4. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Hed-
mark fylke, Helge Bjørnsen, har tatt sete.

Statsråd Ingjerd Schou overbrakte
6 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

*Innstilling fra sosialkomiteen om nedbygging av
funksjonshemmende barrierer. Strategier, mål og tiltak i
politikken for personer med nedsatt funksjonsevne
(Innst. S. nr. 162 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 40 (2002-
2003))*

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presi-
denten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15
minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet og Høyre 15 minutter hver, Frem-
skrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig
Folkeparti 10 minutter hver, Senterpartiet, Venstre og
Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning
til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter

innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den for-
delte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på
talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på
inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Per Steinar Osmundnes (KrF) [10:04:01] (ordfører
for saka): I St.meld. nr. 40 for 2002-2003, om nedbyg-
ging av funksjonshemmende barrierer, kjem Regjeringa
med sine strategiar, mål og tiltak i politikken for personar
med nedsett funksjonsevne. I denne meldinga tek Regje-
ringa eit kraftig oppgjær med den tradisjonelle måten å
sjå på funksjonshemming på, som ein eigenskap ved in-
dividiet. Tittelen på denne stortingsmeldinga, «Nedbyg-
ging av funksjonshemmende barrierer», understrekar
nettopp dette faktumet.

Meldinga peiker på at dei samfunnsskapte barrierane
er det som gjer at personar med nedsett funksjonsevne
vert funksjonshemma. Komiteen stiller seg bak Regjerin-
ga sitt syn på dette området, og understrekar at det ikkje
er sjølvsgatt at personar med nedsett funksjonsevne vert
funksjonshemma, men at dette vil avhenge av korleis
samfunnet vel å tilpasse seg. Funksjonshemminga opp-
står først når det vert eit gap mellom individet sine føre-
setnader på den eine sida og utforminga til omgivnadene
på den andre sida.

Ein samla komite stiller seg bak Regjeringa sin visjon
og sine mål om at personar med nedsett funksjonsevne
skal ha moglegheit til personleg utvikling, deltaking og
livsutfalding i samfunnet på lik linje med alle andre sam-
funnsborgarar. Dette klare verdisyntet, oppgjeret med den
biomedisinske måten å sjå på funksjonshemminga på og
fokuseringa på å byggje ned samfunnsskapte barrierar
endrar fokuset i denne debatten. Dette er ei endring som
ein samla komite har valt å følgje opp.

Komiteen sitt fleirtal, medlemmene frå Framstegspar-
tiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti, er samd med Regje-
ringa i at det ikkje finst enkle tiltak som kan løyse alle
dei utfordringane vi står overfor både når det gjeld skule,
arbeidsliv, kultur og fritid og helse- og sosialtenester for
denne gruppa. Hadde slike enkle tiltak eksistert, ville ein
sjølvsgatt ha gjennomført dei for lenge sidan. Framtids-
retta resultat er avhengig av målbevisst og systematisk
arbeid over tid, der auka bevisstgjerjing og brei mobilise-
ring på alle samfunnsområde og forvaltningsnivå må stå
sentralt.

Ein samla komite er oppteken av at tilgjenge for per-
sonar med nedsett funksjonsevne må betrast betydeleg,
slik at alle funksjonshemma vert sikra god tilgang til
bygningar, utemiljø, produkt og tenester. Prinsippet om
universell utforming er også ein av hovudnøkklane til Re-
gjeringa for å auke tilgjenget for personar med nedsett
funksjonsevne. Som eit resultat av dette støttar komiteen
at prinsippet om universell utforming skal leggjast til
grunn for nybygg og nyskaffingar, og at prinsippet ho-
vudsakleg vert gjeldande også innanfor område som
transport, byggverk, uteområde og informasjon. Hand-
lingsprogrammet for universell utforming starta i 2002,

og det vert i denne meldinga signalisert veldig tydeleg at dette skal utbetrast og verte betydeleg større og meir omfattande.

Komiteen meiner at kunnskapsspreiing om ei universell utforming er avgjerande, og støttar arbeidet til Delta-senteret og den fireårige tverrgående satsinga i regi av Norges forskningsråd for å auke tilgjenge til informasjon- og kommunikasjonsteknologi. Komiteen støttar Regjeringa i at prinsippet om universell utforming skal vurderast i alle relevante saker i statleg forvaltning, og komiteen har god grunn til å tru at vi på dette feltet har eit stort forbedringspotensial.

Ein samla komite har også merka seg den satsinga som Regjeringa legg opp til når det gjeld forskning, og den innsatsen som Regjeringa har gjort på dette området. Ein samla komite vel å kalle dette offensivt. Oppretting av eit dokumentasjonssenter som skal samle informasjon og utvikle verktoy for å rapportere om utviklinga innan desse ulike samfunnssektorane når det gjeld situasjonen for personar med nedsett funksjonsevne, saman med den kraftige satsinga på IT Funk, vert trekt fram som avgjerande for komiteen.

Komiteen stiller seg også bak Regjeringa sitt ønske om å styrkje brukarmedverknaden på kommunalt nivå for personar med nedsett funksjonsevne, og støttar forslaget om å lovfeste brukarrepresentasjon. Komiteen ønskjer også at kommunane vert gitt ein viss fridom på feltet. Komiteen sitt fleirtal, medlemmene frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti, kjenner til at det i kommunar som allereie har etablert kommunale råd, har vorte større merksemd om brukargruppene sine behov, og at dei faktiske endringane som har skjedd, har hatt positiv betydning for livssituasjonen til personar med nedsett funksjonsevne. Dette fleirtalet ber derfor Regjeringa om å kome tilbake til Stortinget med eit forslag om lovfesting av kommunale råd i løpet av 2004.

Komiteen sitt fleirtal, medlemmene frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, støttar Regjeringa i intensjonen om at organisasjonane for menneske med nedsett funksjonsevne må få stor fridom til å organisere sitt eige arbeid, og at paraplyorganisasjonar må hente legitimitet frå dei deltakande organisasjonane. Fleirtalet meiner derfor at det er mange gode grunnar for at finansieringa av paraplyorganisasjonane skal skje gjennom medlemsorganisasjonane. Fleirtalet vil understreke at ingen organisasjonar skal tene eller tape på å vere med i ein paraplyorganisasjon framfor ein annan, og det skal vere fullt mogleg å velje kva «paraply» ein sjølv ønskjer å vere medlem av. Dette byggjer opp under prinsippet om sjølvbestemming, der kvar organisasjon legitimerer den eventuelle paraplyorganisasjonen som dei ønskjer å delta i. Dette fleirtalet går derfor inn for at ein skal gi 5 mill. kr i fast tilskot til FFO, for å ta vare på den viktige supporten og støtta som FFO gir til sine organisasjonar, og at resten vert delt utover som driftstilskot til organisasjonane innan FFO i dag.

Arbeid og utdanning er ein sentral inngangsport for deltaking i fellesskapet. Det å la menneske bruke sine

skapande evner gjennom eit aktivt yrkesliv er godt for den enkelte, men også for samfunnet som heilskap. Komiteen har derfor gitt klare signal om at alle personar skal verte sedde på som ein ressurs og ikkje som ei byrde for samfunnet. Overgangen mellom skule og arbeid kan opplevast som vanskeleg for personar med nedsett funksjonsevne. Komiteen er derfor positiv til at Utdannings- og forskingsdepartementet vil prioritere arbeidet med å utvikle samarbeidsrutinar mellom skulen og Aetat for å lette overgangen og dermed tydeleggjere ansvarsforholda mellom dei ulike aktørane. Komiteen er også positiv til at det vert sett av midlar til å etablere ein nasjonal pådrivar- og nettverksfunksjon ved NTNU knytt til arbeidet med å fremje betre læringsmiljø.

Komiteen sitt fleirtal, medlemmene frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, ber Regjeringa om å vurdere om det skal leggjast til rette for praksisordningar og sommarjobbprosjekt for ungdom med nedsett funksjonsevne som er i utdanning, når Utdannings- og forskingsdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet i samarbeid skal utarbeide eit rundskriv for å stimulere til auka tverrsektorielt samarbeid lokalt for å lette overgangen mellom utdanning og arbeid. Komiteen meiner at ein nøkkel til betre levkår for personar med nedsett funksjonsevne er knytt til moglegheita for lønna arbeid. Eit av dei tiltaka som komiteen stiller seg bak, er rapporten som AAD skal utarbeide om situasjonen for personar med nedsett funksjonsevne ved gjennomføring av årvisse tilleggsundersøkingar til Arbeidskraftsundersøkinga. Komiteen er også glad for at det i 2003 vart lovfesta brukarmedverknad i Aetat.

Komiteen har ganske samrøystes valt å setje eit sterkt fokus på familiar med funksjonshemma barn. Komiteen meiner at målet for tenestetilbodet til familiar med barn med nedsett funksjonsevne er at dei skal få tenester som er koordinerte og tilpassa behovet til familien, slik at familien vert sett i stand til å vareta omsorga for barna sine. Barn med nedsett funksjonsevne har ofte behov for stor og omfattande bistand frå ulike delar av det offentlege hjelpeapparatet. Dette inneber veldig ofte at familiar må vere i kontakt med mange instansar i hjelpeapparatet på grunn av manglande samordning og koordinering av tenestetilbodet. Denne meldinga tek her viktige oppryddingar for å betre situasjonen, og komiteen følgjer dette opp og forsterkar det.

Komiteen er oppteken av å unngå slitasje på familiar og deira omsorgsevne og understrekar behovet for lett tilgjengelege avlastingsordningar. Komiteen trur også at det er viktig at ein utvekslar erfaringar med andre i same situasjon, og meiner det er viktig at det vert oppretta møteplassar for familiar med funksjonshemma barn. Det vert òg understreka at det er viktig at skulane stiller opp og samarbeider med dei som koordinerer dei individuelle planane etter helse- og sosiallovgivinga, slik at heilskaps-tenkinga rundt barna og behovet til familiane vert teke vare på. For å lette samordninga for familiar med barn med nedsett funksjonsevne skal familiane no få ein fast koordinator i trygdesaker. Komiteen meiner også at det er viktig med ein fast koordinator på kommunalt nivå for

familiar med funksjonshemma barn, som har ansvar for å koordinere arbeidet rundt familiane.

Komiteen meiner at det er viktig for foreldre som får barn med nedsett funksjonsevne, at dei får tilstrekkeleg informasjon og rettleiing. Komiteen støttar derfor at det vert etablert eit tilbod til familiar med barn med nedsett funksjonsevne i regi av lærings- og meistringssenter over heile landet. Komiteen meiner at kompetanse for tenesteytarane er heilt avgjerande i denne samanhengen, og er derfor nøgd med Regjeringa si satsing på ein toårig plan retta mot pleie- og omsorgsleiarar som har mykje kontakt med familiar med barn med nedsett funksjonsevne.

Komiteen er svært uroleg over at det å få eit barn med nedsett funksjonsevne kan vere ei sterk belastning for samlivet. Komiteen støttar derfor etablering av eit landsomfattande tilbod om samlivsrettleiing for foreldre med barn med nedsett funksjonsevne. Dette sterke fokuset er Kristeleg Folkeparti veldig glad for, eit fokus vi lenge har prøvd å ha på denne saka.

Eg reknar elles med at dei andre partia tek opp sine hovudforslag.

Denne meldinga inneheld 120 tiltak og er eit godt utgangspunkt i arbeidet vidare med å redusere gapet mellom individet sine føresetnader og samfunnet sine krav gjennom å endre samfunnet sine krav og individet sine føresetnader. Det er viktig at vi i denne debatten ikkje kjem med store ord og fagre løfte som vi ikkje klarer å oppfylle. Det viktigaste i dag er at vi klarer å sende eit signal om at den biomedisinske måten å sjå på funksjonshemmingar på er gamaldags og utgått.

Eg vil dermed tilrå dei romartala i innstillinga som regjeringspartia står bak.

Gunn Olsen (A) [10:14:46]: I morgen er det Verdens bokdag. Alle barn i 6. og 7. klasse får i morgen en bok som gave fra Læringsssenteret, bare ikke de barna som er blinde, som er svaksynte, eller som har andre leseproblemer. Det gjør meg opprørt.

Hver dag blir funksjonshemmede i Norge diskriminert, gjennom holdninger og gjennom handlinger. Menneskapede funksjonshemmende barrierer hindrer mennesker med nedsatt funksjonsevne i å delta i arbeidslivet, i skolen og i fritida på samme vilkår som funksjonsfriske. Og de har langt dårligere levekår enn gjennomsnittet. Eksempler fra dagliglivet er mange, og et tilfeldig valgt eksempel er fra Vestfold. I Tønsbergs Blad 31. januar i år kan man lese at Kristian Aslaksen forsøkte å komme seg inn på Brygga Cafe i Holmestrand, men fikk beskjed om at han ikke kunne komme inn fordi man ikke hadde gidet å måke handikapinngangen. Det er bare et eksempel. Vi er kjent med at blinde og svaksynte gir fra seg minibankkoden til tilfeldige, og at offentlig transport ikke er tilrettelagt for funksjonshemmede.

Vi har alle et ansvar for at det er slik. Ingen politikere kan være stolte av den jobben som er gjort for funksjonshemmede. I all samfunnsplanlegging burde vi tenke på de funksjonshemmede.

Gjennom Manneråk-utvalgets arbeid, slik det er gjennomført i NOU 2001:22, Fra bruker til borger, er det gjort et

grundig arbeid for å belyse levekårene for funksjonshemmede i Norge. Manneråk-utvalgets utredning gav forhåpninger hos funksjonshemmede om at det skulle startes et systematisk arbeid for å bedre deres muligheter for livsutfoldelse og deltakelse i samfunnet.

Manneråk-utvalgets detaljerte beskrivelse av virkeligheten for funksjonshemmede gjengis i St.meld. nr. 40 for 2002-2003, Nedbygging av funksjonshemmende barrierer, som behandles i dag. Det er lagt grunnlag for å utvikle en helhetlig politikk og strategi for å bedre funksjonshemmedes levekår. Men Regjeringen har ikke benyttet denne anledningen. Meldingen redegjør i detalj om små og store tiltak som er avsluttet eller er under gjennomføring, og inneholder lite nytt. Politikken og helheten er vanskelig å få øye på i detaljrikdommen. Meldingen bærer preg av at Regjeringen ikke ønsker å løfte arbeidet med tiltak for funksjonshemmede nå, sjøl om man konkluderer med at funksjonshemmede systematisk stenges ute fra ulike samfunnsarenaer. Det har tydeligvis ikke vært rom for å avsette penger til funksjonshemmede i Regjeringens samlede politikk, der skattelettelser skal finansieres med kutt i velferdsordninger.

Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med forpliktende handlingsplaner, med konkrete tiltak og tidsfrister. Bare da kan vi nå målet om full likestilling og deltakelse for funksjonshemmede. I Arbeiderpartiet er vi glad for at vi sammen med de andre opposisjonspartiene gjennom behandlingen av meldingen pålegger Regjeringen å utarbeide en handlingsplan for å øke tilgjengeligheten på viktige områder for de funksjonshemmede. Når vi stiller krav om tidsfrister og forpliktelse fra staten knyttet til finansiering av handlingsplanen, er vi innforstått med at det er et møysommelig og langsiktig arbeid. Desto viktigere er det å ha en systematisk plan.

Diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne skal bekjempes. Arbeiderpartiet mener derfor at vi må ta i bruk det sterkeste virkemiddelet vi har. Derfor går vi inn for at det utarbeides en antidiskrimineringslov. Vi forventer at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et lovforslag. Vi mener at det må etableres kontroll og tilsyn som sikrer at loven etterlevs, men det kommer vi tilbake til i forbindelse med behandlingen av loven.

Tilgjengelighet i transportsektoren er en forutsetning for at funksjonshemmede skal delta i samfunnet. Derfor mener Arbeiderpartiet at det ved tildeling av konsesjoner på transport må stilles krav om tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er med interesse vi har merket oss at Regjeringen både i denne meldingen og i andre sammenhenger legger stor vekt på brukervedvirkning. Brukernes oppfatning skal tillegges stor vekt i utformingen av offentlige ordninger. Da blir det oppsiktsvekkende at Regjeringen og komiteflertallet velger å se bort fra det entydige råd de funksjonshemmedes organisasjoner gir om tilskuddsordningene til deres organisasjoner. Arbeiderpartiet er enig med de funksjonshemmedes organisasjoner i at staten må legge til rette for at organisasjonene har et felles politisk talerør. Vi tror det best kan skje ved at dagens finansiering av paraplyorganisasjonene videreføres.

Det har skjedd forbedringer i levekårene for psykisk utviklingshemmede det siste tiåret, men i Arbeiderpartiet er vi likevel bekymret for at fokusering på andre grupper har gått på bekostning av en videre utvikling av tilbudet til psykisk utviklingshemmede. Vi er særlig bekymret for at små kommuner mangler kompetanse til å gi denne gruppen et forsvarlig tilbud. Det bør etter vår oppfatning iverksettes rekrutteringstiltak og kompetansehevingstiltak. Der små kommuner ikke sjøl kan sikre denne kompetansen, må habiliteringstjenesten bistå.

Jeg vil avslutningsvis si noen ord om situasjonen for funksjonshemmede barn og deres familier. Til tross for gode intensjoner og tiltak står barn med nedsatt funksjonsevne og deres pårørende overfor en krevende hverdag. Hjelpeapparatet er svært fragmentert og ofte lite koordinert. Foreldre må legge ned et betydelig arbeid for å få hjelpetiltakene til å henge sammen og hverdagen til å fungere.

Det er nylig lagt fram en strategiplan som tar opp organisering og utvikling av helsetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og kronisk syke barn og deres foreldre. Vi forutsetter at departementet følger opp gjennomføringen av denne planen svært nøye.

Jeg tar dermed opp de forslag som Arbeiderpartiet har vært med på.

Presidenten: Representanten Gunn Olsen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [10:22:22]: Funksjonshemming oppstår i gapet mellom de krav samfunnet stiller, og de forutsetninger den enkelte av oss har. Det er viktig å merke seg denne definisjonen, fordi den understreker at funksjonshemming ikke bare kan forstås som egenskaper ved den enkelte. Det er f.eks. ikke bare lamelsen som skaper funksjonshemming, men hindringene skapt av dem som tror at alle kan gå. Det er heller ikke bare mangelen på syn som skaper funksjonshemming, men hindringer skapt av alle som kan se.

Hovedproblemet knyttet til tilgjengelighet er at det er lav bevissthet og dårlig kompetanse hos mange i offentlig og privat sektor som utreder, planlegger og fatter beslutninger om utforming av bygninger, utemiljø, produkter og tjenester. Det er et enormt gap mellom de overordnede mål vi har satt oss, og den virkeligheten som funksjonshemmede i dag lever med. utfordringene er derfor å tenke nytt. Ikke minst handler det om å få brukerne med på råd. Regjeringen vil lovfeste brukermedvirkning på kommunalt nivå, og regjeringspartiene har gått inn for at det skal skje i form av kommunale råd.

I meldingen settes det spesielt fokus på tilgjengelighet, utdannelse, arbeid og tjenester. Det å ha et arbeid å gå til er den viktigste faktor for gode levevilkår. Regjeringen har satt seg følgende mål: Den enkelte skal sikres økonomisk og sosial trygghet. Tjeneste, opplæring og kvalifisering skal ta utgangspunkt i den enkeltes behov. Flere som kan nytte sine evner og anlegg til beste for seg sjøl og samfunnet, skal kunne komme i arbeid. Målet er

derfor aktiv deltakelse og full likestilling både med tanke på tilgjengelighet til høyere utdanning og i arbeidslivet.

For å tilrettelegge slik at flere kan ansette funksjonshemmede, har Regjeringen igangsatt forskjellige tiltak. Som eksempel kan nevnes intensjonsavtalen mellom partene i arbeidslivet og myndighetene. Bedriftenes egenandel på hjelpemidler ved tilrettelegging på arbeidsplassen for funksjonshemmede er nå bortfalt for alle bedrifter. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil utarbeide en tiltaksplan for økt rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne til offentlig sektor. Det er viktig at offentlig sektor tar ansvar og går foran og viser private arbeidsgivere at det nytter.

Det er igangsatt et nytt opplæringsprogram i staten om FNs standardregler som inngår i en strategiplan knyttet til kompetanseheving – dette for å sikre en høy bevissthet om universell utforming, utredning, planlegging og saksbehandling i departementene. Viktige tiltak i planen vil være knyttet til kompetanseheving av ansatte, styrket brukermedvirkning og samarbeid med Statens råd for funksjonshemmede. Samtidig er det viktig å stille krav til utredninger og prosedyrer for saksbehandling.

Hovedutfordringen vil bli å skape bevissthet og kunnskap omkring funksjonshemmedes forhold, skape vilje til å bygge ned funksjonshemmedes barrierer og formidle kunnskap om universelle, gode løsninger. Regjeringen vil derfor stimulere til at universell utforming legges til grunn for all planlegging. utfordringene på transportområdet er betydelige, noe som også omtales i Nasjonal transportplan. Forsøksordningen med arbeids- og utdanningsreiser skal evalueres. På bakgrunn av evalueringen av forsøket vil Regjeringen ta stilling til om ordningen skal bli permanent. Det er mange ulike stønader og ordninger som gjelder transport, og det er behov for å se disse i en sammenheng

Sosialdepartementet og Samferdselsdepartementet vil sette ned en arbeidsgruppe som skal gjennomgå offentlige ordninger og stønader, som TT-ordningen og folketrygdens ytelser, med det formål å foreslå endringer som sikrer et godt transporttilbud og bidrar til at ordningene fungerer mer helhetlig, samordnet og rasjonelt enn de gjør i dag.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:27:35]: Denne meldingen som i dag er til behandling, er en stor og særdeles viktig sak for mange enkeltpersoner og organisasjoner. Det å lage seg klare mål, tiltak og strategier for hvordan en skal klare å bygge ned alle de barrierer som funksjonshemmede i dag møter ute i samfunnet, er noe vi virkelig må ta på alvor. De vedtak som fattes i dag, er ikke løsningen på alle de dagligdags problemer som funksjonshemmede møter. Vi kan ikke skyve under teppet at dersom vi skal få til et samfunn som gir en tilnærmet lik tilgang for alle til alle samfunnsområder, vil dette ikke bare koste penger, men også kreve av oss alle som borgere en holdningsendring med hensyn til hvordan samfunnet må innrettes i framtiden

Det er ikke akseptabelt at f.eks. en rullestolbruker ikke fritt kan bevege seg i en by i dagens Norge, eller at

blinde personer ikke har mulighet til å kunne finne fram i et offentlig bygg fordi heiser og inngangspartier ikke er lagt opp på en slik måte at blinde kan klare å orientere seg. Det er imidlertid viktig å ta innover seg at en del av de endringer som må til, vil det ta noe tid å få på plass. Dersom en ser på den utviklingen som har vært de senere år, har det blitt satt i verk en rekke positive tiltak i samfunnet for bedre å kunne inkludere personer med til dels store funksjonshemninger, slik at de kan fungere mest mulig normalt i samfunnet, men det skulle bare mangle at så har skjedd. Det er imidlertid viktig å ta innover seg at veldig mye gjenstår.

Det ble i forbindelse med framleggelsen av denne meldingen veldig mye diskusjon om hvordan en skal finansiere paraplyorganisasjonene i framtiden. Dette visste man ville komme, i og med at Regjeringen i utgangspunktet foreslo å fjerne hele tilskuddet til paraplyorganisasjonen FFO, for så i neste omgang å fordele disse midlene ut til alle funksjonshemmedes organisasjoner, enten de var medlem av FFO eller ikke. Argumentasjonen for å gjøre dette var i hovedsak at det måtte være opp til de enkelte medlemsorganisasjoner selv å finansiere sin egen paraplyorganisasjon. Dette argumentet ville vært meget forståelig og fornuftig dersom FFO kun hadde hatt som oppgave å ivareta sine egne organisasjoners interesser. Slik er imidlertid ikke virkeligheten. FFO har i tillegg til å være en ren paraplyorganisasjon også påtatt seg en del andre viktige oppgaver – dette være seg drift av rettighetssenteret, som er til nytte for alle funksjonshemmede, de er en viktig forhandlingspartner i forbindelse med f.eks. trygdeoppgjørene, og de foretar en rekke utredninger og høringer. Det er derfor gledelig at Fremskrittspartiet har klart å få til en finansieringsløsning som skulle kunne sikre både en mer organisasjonsstyrt paraplyorganisasjon, og ikke minst at FFO blir i stand til å fortsette sitt arbeid både med rettighetssenteret og som en viktig samfunnskontakt og samarbeidspartner for det offentlige og eventuelt andre som har behov for den kunnskap og veiledningsinformasjon som FFO har på de forskjellige områdene. Gjennom at FFO nå sikres en grunnbevilgning på 5 mill. kr, skulle det nå være en overkommelig oppgave å sikre seg den resterende pengesummen som skal til for å kunne drive videre på dagens nivå, dersom dette er ønskelig fra de enkelte medlemsorganisasjonene, slik det framkom under høringene med sosialkomiteen, og da særlig i og med at mellomlegget mellom dette beløpet og de midler som i dag tildeles FFO, skal fordeles ut ifra antallet medlemmer til FFOs egne medlemsorganisasjoner.

Det er gledelig at et av de forslag som Fremskrittspartiet har fremmet i en årrekke, nå endelig får flertall, grunnet støtte fra regjeringspartiene. Dette dreier seg selvfølgelig om forslaget om at det skal lovfestes opprettelse av kommunale råd for funksjonshemmede. Dette er noe som er særdeles viktig, slik at kommunale råd for funksjonshemmede får en status og en viktig plass i de fleste kommuner. Det er en kjensgjerning at mange av de hindringer og problemer som funksjonshemmede møter i hverdagen, i stor grad skyldes manglende kunnskap og tilret-

telegging lokalt. Vi som lovgivere vil aldri være i stand til å løse alle disse problemene hundre prosent, da mange av de problemene som det her er snakk om, bl.a. skyldes holdninger og manglende kunnskap og forståelse for de funksjonshemmedes problemer. Selve utformingen av hvordan de kommunale rådene skal organiseres, og hvor stor en kommune skal måtte være for at det skal kunne kreves et slikt lovfestet råd, må Regjeringen komme tilbake til i løpet av 2004. Jeg må si at det er skuffende at Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet ikke støtter opp om en lovfesting av kommunale råd for funksjonshemmede.

Fremskrittspartiet mener at dagens organisering av sosialstaten, trygdeetaten og arbeidsmarkedsetaten i seg selv er en hindring når det gjelder muligheten for raskere nedbygging av de funksjonshemmende barrierer. Funksjonshemmede som ønsker å arbeide, er i stor grad avhengig av en godt tilrettelagt arbeidsplass for å kunne fungere best mulig. I en rekke forskjellige situasjoner i livet møter de funksjonshemmede alle de tre gjeldende etater. Slik disse etatene er organisert i dag, slik de fungerer, med bortimot vanntette skott imellom, blir de like mye en hindring for den enkelte bruker som tilrettelegger.

I forbindelse med framleggelsen av St.meld. nr. 14 for 2002-2003 foreslo Regjeringen en ny organisering av velferdstjenestene i Norge. Regjeringens forslag gikk ut på at en fortsatt skulle opprettholde to statlige etater, men med en litt annen arbeidsdeling. En slik omorganisering til to etater vil etter Fremskrittspartiets mening ikke bidra til et system som ivaretar brukernes behov for effektive, raske og riktige løsninger i dagens samfunn, der tidsfaktorer, økonomi og ønsket om å stå i arbeid lengst mulig preger dagliglivet. Dagens organisering med tre selvstendige forvaltningsnivåer som skal dekke sine respektive utgifter til forskjellige ytelser, har skapt unødig tidsbruk, lange ventetider, unødig bruk av midler og ineffektive prosesser. Fremskrittspartiet ønsker ikke en videreføring av et system der rimelige løsninger blir forkastet til fordel for betydelig dyrere utveier for å spare deler av forvaltningens utgifter, som andre må dekke. Det er viktig å vise til at det i dag er store forskjeller kommunene imellom når det gjelder tildeling av økonomisk sosialhjelp, og når det gjelder kvaliteten og kvantiteten på det sosiale tjenestetilbudet i kommunene. Et større innslag av private tjenester, gjerne i konkurranse med offentlige, vil gi brukerne bedre valgmuligheter og samfunnet en bedre økonomisk tilnærming. Innføring av et nytt finansieringssystem, som er bedre tilpasset den enkeltes behov, er påkrevd i framtiden.

En har gjennom lengre tid kunnet merke seg den sterke vekt Regjeringen legger på å få flere ut i arbeid og færre på passive ytelser. I denne saken kan dette ikke sies å være gjeldende, da Regjeringen i for liten grad foreslår tilstrekkelige og virksomme nok tiltak som kan få funksjonshemmede ut i en god og varig tilrettelagt arbeidsplass. Skal en få dette til, er en helt avhengig av å få til en ny organisering av de etater som i dag styrer med velferds- og tilretteleggingsoppgaver. Det er derfor viktig at

(Nesvik)

det fra statsrådets side blir satt fortløpende i arbeidet med å få fram en sak for Stortinget, der resultatet må være én felles velferdsetat til erstatning for dagens sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetat.

Det er viktig at en har som en overordnet målsetting at flest mulig skal ha mulighet til å stå i arbeid og dermed være en aktiv deltaker i samfunnet, både sosialt og i form av deltakelse i arbeidsmarkedet. Det er grunn til å merke seg at til tross for avtalen om et inkluderende arbeidsliv har antallet sysselsettinger av mennesker med nedsatt funksjonsevne faktisk gått ned i den senere tid.

Det arbeidet de enkelte organisasjoner gjør av likemannsarbeid, er muligens den mest effektive og lønnsomme hjelpen de funksjonshemmede mottar for best mulig å kunne takle de utfordringene som hverdagen ofte bringer. Fremskrittspartiet vil i framtiden prioritere å kanalisere midler til dette området. Det er trist at ikke de andre partiene er med på vårt forslag i innstillingen om en opptrapping av dette tilskuddet i framtiden. Det er en kjensgjerning at det å kunne motta hjelp og støtte fra personer som enten er i eller har vært i samme situasjon som en selv, er av stor nytte og betydning, slik at en best mulig blir i stand til å takle de problemer og utfordringer en møter som funksjonshemmet i samfunnet.

Til slutt vil jeg ta opp mindretallsforslaget fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigbjørn Molvik (SV) [10:37:39]: Den saka vi behandler i dag, skal være en oppfølging av Manneråk-utvalgets innstilling fra 2001, Fra bruker til borger. Denne offentlige utredninga la et svært godt grunnlag for å utforme en politikk som skulle ha som mål å bygge ned og fjerne de samfunnskapte barrierene som stenger personer med nedsatt funksjonsevne ute fra aktiv og fullverdig deltakelse på alle samfunnsområder. Det dreier seg om områder som utdanning, arbeid, bolig, transport, fritids- og kulturliv og andre samfunnsarenaer. I arbeidet med denne stortingsmeldinga har SV lagt vekt på nettopp dette. Vi har derfor fremmet en rekke forslag som har til hensikt både å sikre viktige rettigheter og å sette i verk tiltak på ulike områder som skal inneholde tidsfrister, og ikke minst økonomiske forpliktelser fra statens side når det gjelder å gjennomføre tiltakene.

Nettopp mangelen på konkrete og forpliktende tiltak er den store svakheten i Regjeringas politikk på dette området, slik den kommer til uttrykk i denne meldinga. Årsaken synes å være åpenbar: Dette vil koste penger, til dels ganske mye penger! Regjeringa sier det rett ut i meldinga:

«Å realisere et mål om full tilgjengelighet for alle vil kreve svært store investeringer som regjeringen finner uforenlig med kravene til et stramt budsjett og behovene for innsats på andre områder.»

Dette er reine ord for pengene. Til tross for vakre ord om et edelt verdissyn og gode, ideelle målsettinger er det

altså andre områder denne regjeringa ønsker å prioritere høyere enn å bedre de funksjonshemmedes situasjon.

Da vil jeg minne om at funksjonshemmede er blant de grupper som gjennomgående har lavest utdanning, lavest yrkesdeltakelse og dårligst levekår i vårt samfunn, i tillegg til de mange utfordringene disse møter som dreier seg om tilgjengelighet både når det gjelder bygg, anlegg, transport, fritids- og kulturtilbud osv.

Et viktig spørsmål for å sikre fulle rettigheter er spørsmålet om en antidiskrimineringslov. Manneråk-utvalget anbefalte at det utarbeides en slik lov, og utvalget gav også klare og viktige føringer med hensyn til formål og gyldighetsområde for en lov. Regjeringa har satt ned et lovutvalg for å vurdere dette spørsmålet, og SV vil fullt ut støtte at en slik lov blir utarbeidet. I tråd med anbefalinga i Manneråk-utvalget foreslår også SV at det opprettes et eget, uavhengig tilsyn for å hindre diskriminering og sikre de funksjonshemmede spesielle rettigheter. I tillegg mener SV det er behov for å gjennomgå allerede eksisterende lovverk på mange ulike områder for å sikre personer med funksjonsnedsettelse samme rettigheter som andre.

Det aller viktigste virkemidlet for å oppnå likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne er å øke mulighetene og tilgjengeligheten til utdanning og arbeid. Utdanning og kompetanse er en viktig forutsetning for deltakelse på arbeidsmarkedet i et moderne samfunn. For personer med nedsatt funksjonsevne er dette kanskje enda mer avgjørende. Det er i dag svært mange med nedsatt funksjonsevne som både vil og kan være i jobb, men som ikke slipper inn på arbeidsmarkedet. Og situasjonen forverrer seg dessverre. Ifølge Statistisk sentralbyrå har 20 000 funksjonshemmede falt ut av arbeidsmarkedet det siste året. En undersøkelse som nylig ble offentliggjort, viser at blant 40 land som er undersøkt, er Norge en av verstingene når det gjelder ekskludering i arbeidslivet. Denne uakseptable tendensen kan bare snus ved at de tiltak som settes inn, rettet mot utdanning og arbeid for denne gruppen, blir langt mer konkrete, målrettet og forpliktende. Siden utdanning er så grunnleggende for arbeidsdeltakelse, må det settes inn omfattende tiltak i utdanningssektoren fra grunnskole til universitet og høyskoler. Retten til tilrettelagt undervisning er nedfelt i opplæringsloven, men det er dessverre langt igjen før dette er en reell rettighet for alle.

Den anstrengte ressursituasjonen i mange kommuner er et viktig hinder for å skape en skole som gir like muligheter for alle. Ikke minst gjelder det de investeringer som må til for å gjøre skolebygg og anlegg mye mer tilgjengelige rent fysisk.

Jeg er derfor glad for at et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet ber Regjeringa legge fram en handlingsplan for å øke tilgjengeligheten til transport, bygninger og andre samfunnsarenaer, og at denne planen skal inneholde både tidsfrister og et statlig medansvar for finansiering. Dette er helt nødvendig for å komme noen viktige skritt videre når det gjelder tilgjengelighet og likestilling.

Det samme flertallet er også enige om å be Regjeringa fremme forslag om at Kvalitetsreformen i høyere utdanning må sikre kvalitet og lik tilgjengelighet også for studenter med nedsatt funksjonsevne, og om å be Regjeringa sikre at studiefinansieringsordningene ikke påfører studenter ekstrautgifter som er knyttet til den nedsatte funksjonsevnen. Dette er viktige områder, der stortingsflertallet legger til rette for en mer offensiv og målrettet politikk for nedbygging av funksjonshemmende barrierer enn det Regjeringa har lagt opp til i stortingsmeldinga.

Det er et viktig mål for SV at alle, så langt den enkeltes funksjonsnivå gjør det mulig, kan ha ansvar for og styring over sitt eget liv og sin egen hverdag. I denne sammenhengen er ordninga med brukerstyrt personlig assistanse, den såkalte BPA-ordninga, et svært viktig virkemiddel. Mange har tatt denne ordninga i bruk, og tilbakemeldingene vi får, er at denne ordninga er god, men at den må utvides og forbedres for at den skal kunne fungere enda bedre. Jeg er derfor også veldig glad for at opposisjonspartiene her i salen samler seg om et forslag der Stortinget ber Regjeringa utrede forbedringer av denne ordninga, både når det gjelder rettighetsfesting, omfang og innhold i tjenesten, og på hvilken måte staten kan medvirke i finansieringa av ordninga sammen med kommunene.

Når det gjelder dette siste punktet, som dreier seg om finansiering, viser erfaring at stram kommuneøkonomi legger store begrensninger på bruken av ordninga. Det er for å bøte på dette at flertallet ønsker en eller annen statlig medfinansiering. I Sverige har de en ordning der kommunene finansierer de første 20 timene, mens staten finansierer det overskytende. Dette er en ordning som minner mye om den vi har her i landet når det gjelder særlig ressurskrevende brukere.

Så til spørsmålet om finansiering av funksjonshemmedes organisasjoner. Gjennom arbeidet i sosialkomiteen både med denne saka og i mange andre saker får iallfall jeg et klart inntrykk av det viktige arbeidet disse organisasjonene gjør for sine medlemmer, både som en arena for å møtes og utveksle gjensidig erfaring, for å få konkret støtte i ulike sammenhenger og ikke minst som interessepolitisk talerør overfor lokale og sentrale myndigheter. Mange av disse organisasjonene er små og har liten mulighet til på egen hånd å drive et effektivt og omfattende interessepolitisk arbeid. Derfor ser disse organisasjonene seg tjent med å være organisert i en større paraplyorganisasjon, slik det er vanlig også på andre organisasjonsområder, som f.eks. i idrettsbevegelsen.

Regjeringa foreslår nå å fjerne tilskuddet til paraplyorganisasjonene og får her i Stortinget støtte fra Fremskrittspartiet til å redusere tilskuddet til FFO betydelig og dele disse midlene ut til den enkelte medlemsorganisasjon. Dette blir gjort til tross for at samtlige medlemsorganisasjoner under FFOs paraply er imot en slik omlegging. En kan bare spekulere på hva som ligger bak flertallets ønske om å gi disse organisasjonene frihet til å organisere sitt eget arbeid, noe de sjøl ikke ønsker. Men jeg merker meg at flertallet i sine merknader, når de beskriver det viktige arbeidet som FFO gjør, ikke nevner det

som medlemsorganisasjonene sjøl vektlegger aller mest, nemlig FFO som en sterk, interessepolitisk organisasjon som kan drive påvirkning og lobbyvirksomhet på vegne av ulike grupper av funksjonshemmede. På bakgrunn av dette kan jeg ane et ønske om å ville svekke denne delen av paraplyorganisasjonenes virksomhet, og i så fall er det verdt å merke seg.

For å oppsummere vil min påstand være at stortingsflertallet gjennom behandlinga av denne meldinga har lagt til rette for større grad av inkludering og bedre muligheter til utdanning og arbeid, for på den måten å kunne skape bedre levekår og en lettere livssituasjon for personer med nedsatt funksjonsevne.

Jeg vil til slutt ta opp de forslagene i innstillinga som SV har fremmet alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Molvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ola D. Gløtvold (Sp) [10:46:53]: Vi hadde en handlingsplan for funksjonshemmede som hadde gyldighet fra 1998 til 2002. Så fikk vi en offentlig utredning, NOU 2001:22, da det såkalte Manneråk-utvalget la fram sin innstilling. Det er derfor på tide at vi nå vedtar en plan for dette arbeidet videre framover.

Manneråk-utvalget la fram et meget grundig og gjennomtenkt forslag, og det som ble påpekt i NOU-en i 2001, er i høyeste grad aktuelt. Det er tilstrekkelig dokumentert at personer med nedsatt funksjonsevne har dårligere samlede levekår enn gjennomsnittet i befolkningen. Gjennomgående har disse lavere inntekt enn befolkningen for øvrig, og mange har høye utgifter til helse- og omsorgstjenester, legemidler osv. Det er viktig at en tar dette innover seg når en skal behandle dette, og at det i en slik plan ikke bare er snakk om å legge forholdene fysisk til rette. Det er selvsagt viktig at folk som er rullestolbrukere, kan ta seg fram i storsamfunnet, enten det er i byen eller på landet. Det er viktig at også blinde og døve kan komme ut i samfunnet og få informasjon på lik linje med dem som har hørsel og syn. Slik sett er det mange fysiske barrierer som må brytes ned og bygges om. Men det er helheten, hvordan vi skal få til en utjevning mellom disse forskjellige gruppene og dem som er såkalt funksjonsfriske, som er avgjørende.

Det er derfor skuffende at Regjeringa i så liten grad følger opp de endringer og strategier som ble lagt fram i NOU 2001:22. Det er noe som også flere av organisasjonene til de funksjonshemmede har påpekt i de høringer som vi har hatt i forbindelse med meldingen.

Det ble i Manneråk-utvalget lagt et godt grunnlag for en helhetlig politikk og en strategi for å bedre situasjonen. Men det må ikke være slik at vi bare tar sikte på å redusere det gapet som er mellom funksjonshemmede og funksjonsfriske. Vi må også ta sikte på å fjerne det. Vi ser at mange av dem som har funksjonshemming, har sammensatte problemer, og at de ønsker å kunne få en tilgjengelighet til et brukerapparat og til bistand som er helhetlig. Det er derfor viktig at vi nå får kompetanse på dette området, og at vi kan få til en ombudsordning som

gjør at de som trenger hjelp i privat og offentlig sammenheng, kan få dette, og at det da er en helhetlig hjelp som kan gis.

Fra Senterpartiets side er vi derfor ikke innstilt på å ha ombud for de ulike typer funksjonshemninger og for de ulike typer offentlige ordninger, men å få etablert et brukerkontorsystem i alle kommuner, eventuelt i interkommunal regi, slik at de som trenger hjelp og bistand, kan få det. Vi viser bl.a. til det som Kreftforeningen og LHL sa i høringen om brukerkontoret som har vært forsøkt i Løten kommune. Vi er litt skuffet over at ikke flere kan være med på å si at dette nå bør videreføres i et interkommunalt samarbeid i Hedmark sammen med pasientombudet for Hedmark og Oppland og bli finansiert av staten, slik at staten tar ansvaret for at de som trenger hjelp og bistand, får det på en skikkelig måte i alle landets kommuner.

Jeg har sett på sysselsettingen av de funksjonshemmede og yrkesvalghemmede. Det er veldig bekymringsfullt at antall arbeidsledige i denne gruppen øker. I januar 2004 var det over 80 000 yrkesvalghemmede som var registrert arbeidsledige hos Aetat, og økningen er på vel 4 000 det siste året. Det er viktig at en nå får tilrettelagt slik at flere kan få seg arbeid, få tilleggsinntekter og dermed føle at det er en mer meningsfylt tilværelse de går inn i.

Det er derfor av stor betydning at en følger opp Manneråk-utvalgets anbefaling om å få en antidiskrimineringslov, som utformes i samsvar med de føringer som Manneråk-utvalget gav. Jeg mener at denne loven bør på plass snarest mulig, og at en ikke behøver å utrede om man skal ha en slik lov.

Så til slutt litt om finansiering av de yrkeshemmedes organisasjoner. Jeg synes det er veldig beklagelig at vi endrer disse ordningene nå. FFO er en stor og sterk organisasjon, som vi ikke skal være redd for. Det er en organisasjon som også driver kontroll- og kvalitetsarbeid, som vi har behov for i beslutningssammenheng.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [10:52:30]: Jeg mener at behandlingen av St.meld. nr. 40 for 2002-2003, som vi har i dag, er full av paradokser. Jeg skal illustrere den påstanden med å komme inn på det som jeg mener er et av de paradoksene som vi er inne på i dag.

I meldingen og innstillingen snakkes det varmt om begrepet «brukermedvirkning». Jeg skal sitere fra meldingen, hvor det er et eget kapittel om brukermedvirkning. Der står det bl.a.:

«Brukerne har ut fra demokratiske prinsipper krav på god informasjon og på å bli hørt i saker som angår dem.»

Det står litt lenger nede i samme kapittel:

«Som en av flere strategier for å bedre situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne vil regjeringen styrke brukermedvirkningen.»

Hva er så den praktiske, politiske hverdag denne typen formuleringer møter her i salen i dag? La meg bruke et eksempel, som flere i og for seg har vært inne på, men som er et godt illustrerende eksempel.

I høringene i komiteen kom den ene etter den andre organisasjonen som var medlem av FFO, og brukte store

delar av høringen sin på følgende svært konkrete budskap: La oss beholde dagens ordning med tilskudd til paraplyorganisasjonen FFO. Samtlige, små og store, har ett, krystallklart budskap på det punktet. En skulle da tro at om en skal styrke brukermedvirkningen, for brukermedvirkningen er et demokratisk prinsipp der brukerne skal bli hørt i saker som angår dem, ja, så skulle det være lett for Stortingets flertall å si at vel, det kan ikke være tvil om at tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner, tilskudd til organisasjonene som er medlem av FFO, angår de funksjonshemmede. Det kan det ikke være noen tvil om. Hvis man da skal styrke brukermedvirkningen, skulle det være lett å høre på dem og si at det er greit – selvfølgelig, hvis dere vil ha det sånn, så skal det bli sånn. Det er en praktisk konsekvens av det å styrke brukermedvirkning.

Men hva skjer når de fine formuleringene møter den politiske hverdag? Jo, det som da skjer, er at Regjeringen, i den samme meldingen der de sier at de skal styrke brukermedvirkningen, foreslår å avvikle hele tilskuddet til FFO som paraplyorganisasjon. Flertallet i denne sal sier at vel, så langt skal vi ikke gå, men vi skal i hvert fall klart endre prinsippet for fordeling og i betydelig grad redusere tilskuddet til paraplyorganisasjonen. Når de fine formuleringene om brukermedvirkning møter flertallet i denne salen, møter brukerne det de har møtt i altfor mange år, nemlig et politisk flertall som sier følgende: Vi vet bedre enn dere, vi vet bedre enn dere hvordan tilskuddet til FFO og FFOs organisasjoner skal fordeles.

Dette mener jeg illustrerer gjennom ett eksempel at innstillingen og meldingen på veldig mange områder er preget av en klar mangel på sammenheng mellom fine ord og praktisk handling. Derfor er dette etter min mening ikke akkurat noen gledens dag for de funksjonshemmede i Norge. Min hovedkonklusjon er at det er en lang vei å gå.

Statsråd Ingjerd Schou [10:57:28]: Hver dag fattes det beslutninger om utforming av bygninger, utemiljø, produkter og tjenester som har stor betydning for hvorvidt personer med nedsatt funksjonsevne opplever muligheter for deltakelse og likestilling. St.meld. nr. 40 for 2002-2003 inneholder mål, strategier og tiltak for å sikre økt deltakelse og likestilling for alle.

Til grunn for stortingsmeldingen ligger et grundig utredningsarbeid. NOU 2001:22, Fra bruker til borger, reddegjør for situasjonen til personer med nedsatt funksjonsevne. Utviklingen går i riktig retning på mange områder:

- Det er etablert omfattende velferdsordninger.
- Tiltak og tjenester er forbedret.
- Boliger i nærmiljøet har erstattet tidligere sentraliserte institusjonstilbud.
- Det har skjedd en gradvis og omfattende forbedring av de individuelle rettighetene for opplæring.

Samtidig er det en avstand mellom den ambisjon som er nedfelt i målet om full deltakelse og likestilling, og den virkelighet mange møter.

Det finnes ingen enkle tiltak som alene løser utfordringene. Det kreves et langsiktig og systematisk arbeid, hvor aktører i ulike sektorer og på ulike forvaltningsnivåer tar ansvar. Meldingen representerer et nytt syn på politikkområdet. Regjeringen har ønsket å fokusere på de samfunnsskapt hindringene. Funksjonshemninger oppstår i gapet mellom den enkeltes forutsetninger og de krav samfunnet stiller. Funksjonshemninger er med andre ord ikke bare en egenskap ved den enkelte.

Regjeringen følger opp de strategiene Manneråksutvalget anbefaler. Sentralt står:

- styrking av sektoransvaret
- økt brukermedvirkning
- bedre kunnskap om situasjonen og samfunnsutviklingen
- bruke prinsippene om universell utforming

Jeg er glad for at Stortinget slutter seg til både hovedstrategiene og tiltakene Regjeringen har foreslått.

Sektoransvarsprinsippet er en nødvendig og grunnleggende strategi for å nå våre hovedmål. De vanlige instanser i samfunnet skal gi og finansiere tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne på *lik linje* med den øvrige befolkning. Dette må komme til uttrykk på alle forvaltningsnivåer. Stortingsmeldingen følges derfor opp i ulike sektorvise meldinger, som boligmeldingen, kulturmeldingen og Nasjonal transportplan.

Regjeringen er opptatt av å styrke brukermedvirkningen i statlige virksomheter og på kommunalt nivå. Jeg merker meg at Stortinget ønsker å gå lenger enn Regjeringen i å regulere hvordan brukermedvirkningen skal skje i kommunene. Dette kommer Regjeringen tilbake til.

Det har blitt fokusert for lite på resultatene av tiltak som er satt i verk for å bedre situasjonen. Er vi på rett vei, eller går utviklingen i feil retning? Kunnskapen er mangelfull. Dette påpekes også av Manneråksutvalget. Regjeringen vil i 2004 etablere et nasjonalt dokumentasjonsenter som skal overvåke utviklingen og rapportere om status i forhold til målene som vi har satt. I meldingen varsler vi en omfattende forskningsinnsats knyttet til situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen har fulgt Manneråksutvalgets tilråding om en egen lov mot diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne i form av et eget lovutvalg. Utvalget har fått i oppgave å utarbeide forslag til en ny lov og/eller foreslå endringer i eksisterende lovgivning. Utvalget skal også vurdere behovet for særskilte organ for å sikre en effektiv oppfølging av regelverket.

Målene i Regjeringens politikk for personer med nedsatt funksjonsevne tar utgangspunkt i de tre største utfordringene:

- øke sysselsettingen for personer med nedsatt funksjonsevne
- fjerne samfunnsskapt barrierer – øke tilgjengeligheten
- sikre mer individrettede og samordnede tjenester

Regjeringen ønsker å legge til rette for et arbeidsliv preget av mangfold, hvor den enkelte får tatt sine evner i

bruk. Det er viktig for den enkelte, men også for samfunnet som helhet. Redusert sysselsetting hos personer med nedsatt funksjonsevne er bekymringsfullt. Det kreves en samordnet og styrket innsats for å få flere i arbeid. I St.meld. nr. 40 redegjøres det for flere virkemidler. Sentralt står Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv. I den reviderte avtalen er det enighet om å styrke arbeidet med å få tilsatt flere arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne.

Stortingsmeldingen vi nå behandler, inneholder 120 konkrete tiltak som til sammen vil bedre levekårene til personer med nedsatt funksjonsevne. I statsbudsjettet for 2004 fulgte Regjeringen opp med et forslag om bevilgninger til en rekke tiltak innenfor de tre innsatsområdene utdanning og arbeid, tilgjengelighet og tjenester.

Innenfor satsingsområdet arbeid og utdanning ble det foreslått bortfall av arbeidsgivers egenandel på ½ G for hjelpemidler på arbeidsplassen, midler til tilrettelegging på universitets- og høyskolesektoren og til jobbklubber.

Det ble foreslått tiltak for å øke tilgjengeligheten, som å øke kunnskapen om universell utforming og innføring av lydbøker i DAISY-format. Tolketjenestene og ordningen med døgnbemanning ved hjelpemiddelsentralene er styrket. Det gis 30 mill. kr til en fireårig satsing i regi av IT for funksjonshemmede.

Tjenestetilbudet er styrket. Regjeringen har lagt frem en strategiplan for å bedre habiliteringstilbudet til barn. Det satses på kompetansehevingstiltak for saksbehandlere som arbeider med familier med funksjonshemmede barn.

Offentlig virksomhet må gå foran med et godt eksempel. Regjeringen skal legge frem en tiltaksplan for rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne til offentlig sektor.

I St.meld. nr. 45 for 2002–2003, *Betre kvalitet i dei kommunale pleie- og omsorgstenestene*, foreslås det flere tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestene. Økt kompetanse hos dem som arbeider i sektoren, samarbeidsavtalen med KS og utvikling av kvalitetsindikatorer står her sentralt. I St.meld. nr. 40 har vi konsentrert oss om å fokusere på tiltak for å bedre tjenestene til unge med nedsatt funksjonsevne.

Et viktig tiltak er den nye finansieringsordningen for ressurskrevende brukere. I statsbudsjettet for 2004 ble denne styrket med 550 mill. kr, til 1,2 milliarder kr. Kommunene får refundert store deler av utgiftene og får et godt grunnlag for å yte omfattende tjenester av god kvalitet.

Manglende koordinering og samordning av ulike tjenester er et problem. Individuell plan er et viktig redskap og er utvidet til å omfatte flere tjenester. Regjeringen arbeider med en samordning av velferdstjenestene. Dette er et sentralt arbeid for å sikre en mer brukervennlig velferdstjeneste.

Uvitenhet og «gamle synder» over år har medført at personer med nedsatt funksjonsevne møter mange samfunnsskapt barrierer. Det brukes allerede betydelige midler for å øke tilgjengeligheten til eksisterende skolebygg, universiteter og høyskoler. Det skal vi fortsatt gjøre.

re, men hovedfokus må også være å sikre at fremtidige investeringer fremmer tilgjengelighet for alle.

Vi må gjøre det riktige første gangen, så vi slipper å reparere i etterkant. Å rette opp alle gamle synder innen stramme tidsrammer, slik Manneråk-utvalget foreslo, vil koste flere milliarder kroner. Det har ikke Regjeringen funnet rom for innenfor et ansvarlig budsjett. En ansvarlig finanspolitikk er helt nødvendig nettopp for å sikre og trygge velferden på sikt.

Komiteens forslag om å øke tilgjengeligheten gjennom en handlingsplan uttrykker ambisjoner Regjeringen deler. Skal listen legges vesentlig høyere enn det Regjeringen har foreslått, må Stortinget også finne dekning innenfor ansvarlige budsjettammer.

Regjeringen har gjennom stortingsmeldingen redegjort for mål og strategier i politikken for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette skal Regjeringen følge opp. Dette er et område der utfordringen ikke alltid er et spørsmål om ressurser, men også et spørsmål om holdninger og verdier hos hver enkelt av oss. Gjennom å flytte nettopp fokus og oppmerksomhet fra den enkeltes funksjonsevne til samfunnets krav og innretning ønsker Regjeringen å bidra til at disse holdningene endres.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:06:42]: Statsråden var på slutten av sitt innlegg inne på at Stortinget i dag vil vedta at Regjeringen må utarbeide en handlingsplan for å øke funksjonshemmedes tilgjengelighet til transport, bygg, informasjon og andre viktige samfunnsområder, og at planen må inneholde klare tidsfrister for når ulike tiltak skal være gjennomført, samt en forpliktelse fra statens side knyttet til finansiering av handlingsplanen.

Mitt spørsmål til statsråden dreier seg om igangsettelsen av dette omfattende og viktige arbeidet – når ser statsråden for seg at man kommer i gang? Hvordan ser statsråden for seg at hun vil involvere Stortinget i arbeidet? Vil Stortinget få planen til behandling når den er fullført? Og: Vil statsråden nå virkelig ta på alvor det omfattende oppdrag hun får fra Stortinget i dag, og sette alle kluter til i arbeidet med en slik handlingsplan?

Statsråd Ingjerd Schou [11:07:55]: Jeg vil selvfølgelig følge opp flertallsvedtak i Stortinget. Det jeg likevel merker meg, er at det er ingen uenighet om visjoner, det er ingen uenighet om satsingsområder, det er ingen uenighet om de mål som Regjeringen har lagt frem, som er en oppfølging av Manneråk-utvalgets innstilling. Når det gjelder å utarbeide en forpliktende handlingsplan, registrerer jeg at flertallet ønsker mer av det Regjeringen allerede foreslår, og at det skal være klare tidsfrister for oppfølgingen.

Det er også nevnt på hvilke områder man særlig ønsker at handlingsplanen skal følges opp – og jeg skal følge den opp så raskt som mulig. Det er et omfattende arbeid, og det er et rimelig stort kostnadsbilde i denne saken, men jeg forutsetter at Stortinget og dette flertallet er inn-

stilt på å medvirke til finansiering av en slik handlingsplan.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:09:24]: Vi har i dag hørt rimelig ramsalt kritikk fra representanten Gunn Olsen fra Arbeiderpartiet om Regjeringens mangel på satsing og økonomiske rammer når det gjelder funksjonshemmede og nedbygging av funksjonshemmende barrierer.

Årets statsbudsjett ble vedtatt etter forlik med Arbeiderpartiet, og i den forbindelse har jeg følgende spørsmål til statsråden: Hvor mange millioner kroner til dette arbeidet ble krevd og fremforhandlet av Arbeiderpartiet i forbindelse med forliket når det gjaldt arbeid for funksjonshemmede, og hva slags tiltak kom eventuelt på plass der? Dette må jo være høyt prioritert i denne salen, særlig når man har hørt representanten Gunn Olsens innlegg. Jeg håper statsråden kan svare på det.

Statsråd Ingjerd Schou [11:10:26]: Regjeringen har vært opptatt av at vi skal ha tiltak og budsjettmidler som bidrar til at funksjonshemmede både har tilgjengelighet til det som er av områder i samfunnet, og mulighet til å komme i arbeid.

Regjeringen har vært opptatt av å følge opp budsjettet når det gjelder både fjerning av 1/2G i forhold til hjelpebidrag på arbeidsplassen og i tillegg det som går på tilretteleggingstilskudd. Som direkte svar på det spørsmålet som representanten stiller, er, så langt jeg husker, ikke de funksjonshemmede nevnt og prioritert eksplisitt i budsjettforslaget fra Arbeiderpartiet.

Sigbjørn Molvik (SV) [11:11:31]: Regjeringa foreslår i meldinga at kommunene skal stå fritt til å velge hvordan den lovpålagte brukerrepresentasjonen skal organiseres. Dette får aktiv støtte fra en samlet komite. Samtidig fremmer flertallet, regjeringspartiene og Framskrittspartiet, et forslag som ber Regjeringa lovfeste kommunale råd som den måten brukerrepresentasjonen skal organiseres på. Dette gjør meg litt forvirret i forhold til hva flertallet egentlig mener. Samtidig med et forslag om lovfesting av kommunale råd uttrykker flertallet enighet med Regjeringa om at det skal være kommunal frihet når det gjelder organiseringen.

Det kunne være interessant å høre hvordan statsråden oppfatter dette. Vil Regjeringa etter dette flertallsforslaget som vil bli vedtatt i dag, fremme forslag om å lovfeste råd i alle norske kommuner, eller vil det fortsatt være en viss kommunal frihet når det gjelder organisering av brukermedvirkning?

Statsråd Ingjerd Schou [11:12:34]: Representanten Molvik tar opp et viktig spørsmål. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er Regjeringen opptatt av å styrke nettopp det som går på brukermedvirkning i statlige virksomheter og på kommunalt nivå. Vi har i utgangspunktet ment at organiseringen av dette primært bør bestemmes lokalt, men jeg merker meg at Stortinget ønsker å gå lenger enn Regjeringen i å regulere hvordan brukermedvirkningen

skal skje i kommunene. Det har jeg tenkt å komme tilbake til.

Det går an å se på ulike alternativ, det går an å fokusere på interkommunalt samarbeid, det går an å se på egne utvalg, og det går an å gjøre dette sammen med andre utvalg som kommunene allerede har. Det kan også være slik at man sier at en kommune av et visst omfang *skal* ha dette, og at andre kan se på interkommunale løsninger. Men her er det flere alternativer, og jeg har tenkt å komme tilbake til Stortinget med denne saken.

Det som er viktig for meg, og jeg tror også for alle funksjonshemmede, er at lovfestingen finner sted, at de trekkes med, for her ligger det verdifull kompetanse.

Ola D. Gløtvold (Sp) [11:14:00]: Jeg vil noe tilbake til manglende arbeidstilbud for funksjonshemmede og yrkesvalghemmede. Hva vil Regjeringen konkret gjøre for å bedre situasjonen for disse? Staten er en stor arbeidsgiver, ikke bare i Akersgata, men utover i det ganske land. Kan staten tenke seg å ha en målsetting for og en tallfesting av hvor mange staten som stor arbeidsgiver kan sysselsette av funksjonshemmede, slik at de kan gå fra trygd til lønn? Det må være meningsfylt, ikke minst ut fra den politikk som Regjeringen fører.

Så et lite spørsmål til: Norge kritiseres av FNs barnekomite når det gjelder manglende politikk og tiltak overfor barn med nedsatt funksjonsevne. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har fremmet forslag om at vi må utarbeide konkrete tiltak, få til en målrettet politikk og avsette tilstrekkelig med ressurser for å rette opp dette og bedre forholdene. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har valgt ikke å være med på det.

Hva vil statsråden og Regjeringen gjøre for å bedre forholdene for barn med nedsatt funksjonsevne og mer være på linje med det som FNs barnekomite sier?

Statsråd Ingjerd Schou [11:15:17]: Representanten Gløtvold tar opp et viktig spørsmål, nemlig sysselsetting av flere funksjonshemmede. Som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, er Regjeringen og staten opptatt av å foregå med et godt eksempel innenfor egen virksomhet og har nå under arbeid en plan nettopp på dette området. Der vil bl.a. det forhold som Gløtvold tok opp, være noe av det som vil bli vurdert. Det har vært viktig for Regjeringen og staten å foregå med et godt eksempel når det gjelder inkluderende arbeidsliv, og sørge for at delmål 2 i den såkalte IA-avtalen følges opp, spesielt i forhold til funksjonshemmede og det staten selv har ansvar for.

Når det gjelder funksjonshemmede barn og særlig tilrettelegging for dem, er det et omfattende arbeid på gang. Det ligger spesielt til Helsedepartementet. Det er viktig bl.a. å styrke kompetansen til dem som skal veilede foreldre som har funksjonshemmede barn, styrke habiliteringstilbudet for barna og ha en plan og en gjennomgang på det området.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:16:48]: Akkurat nå er staten i ferd med å bygge et monumentalbygg i Bjørvika i Oslo – en ny norsk opera.

For en tid siden hadde jeg et møte med Norges Handikapforbund, der både leder og generalsekretær gjorde det klart at det ut fra deres betraktning var slik at store deler av det nye operabygget ikke var tilgjengelig f.eks. for rullestolbrukere. Hvis det stemmer, vil jeg si at det er en katastrofe. Hvis vi i 2004 er i ferd med å planlegge og bygge et nytt, stort monumentalbygg i Norge uten at det er tilgjengelig for rullestolbrukere, mener at jeg det ikke er for sterkt å bruke ordet katastrofe!

Vil statsråden forsikre seg om at Operaen er planlagt – og bygges – slik at den er fullt ut tilgjengelig for bl.a. rullestolbrukere?

Statsråd Ingjerd Schou [11:17:58]: Operabygget er nevnt. Jeg har lyst til å være litt overordnet når det gjelder det, fordi det viktige med strategien i den stortingsmeldingen som vi har lagt frem, er for det første at sektoransvaret er lagt til grunn. Det vil si at det er Kulturdepartementet som følger opp på kulturområdet, at det er Samferdselsdepartementet som følger opp på samferdselsområdet, osv., dessuten at man i langt større grad involverer brukerne, har en skikkelig brukermedvirkning for de ulike tiltak som skal settes ut i livet, og at samtlige ut fra sektoransvarsprinsippet tar i bruk det som gjelder universell utforming.

Jeg har i hvert fall tenkt å forvise meg om at kulturministeren, som har ansvaret for det området, følger opp sitt sektoransvar og sånn sett også er godt kjent med det som går på universell utforming. Jeg registrerer at ikke bare operabygget, men også andre store bygg som enten restaureres eller bygges, har et forbedringspotensial. Man må ta innover seg både sektoransvarsprinsippet og særlig det som går på universell utforming.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Åse Wisløff Nilssen (KrF) [11:19:35]: Innledningsvis vil jeg understreke at funksjonshemning i stor grad er et resultat av de barrierer som finnes i samfunnet. Kunnskap om tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne er avgjørende også for dem med skjulte funksjonshemninger. Økt bevisstgjøring, bred mobilisering og systematisk arbeid på alle samfunnsområder og forvaltningsnivå er avgjørende for å fjerne gapet mellom samfunnets krav og den enkeltes forutsetninger. Det handler om reell likestilling.

Kristelig Folkeparti mener det er avgjørende med positive vinklinger. Vi må fokusere på at funksjonshemmede er en viktig ressurs for samfunnet. Det er dårlig samfunnsøkonomi at funksjonshemmede i liten grad deltar i arbeidslivet. Vi må derfor arbeide aktivt for arbeidspraksis, opplæring og det å skape varige og varierte arbeidsplasser for yrkeshemmede.

De siste årene har det vært økt oppmerksomhet når det gjelder manglende lese- og skriveferdigheter, spesielt i forbindelse med skolegang, og det er satt i verk mange tiltak for å bedre situasjonen. Imidlertid er det en liten del

av denne gruppen som på grunn av sin alvorlige dysleksi ikke kan tilegne seg skriftspråket og dermed strever hele livet. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å løfte fram denne gruppen for å minne om at de faktisk har de samme utfordringene som blinde eller sterkt synshemmede i en del situasjoner. Jeg er glad for at en samlet komitee står bak dette.

En bevisst holdning og årvåkenhet fra et tidlig stadium for å oppdage og hjelpe denne gruppen er avgjørende for at de kan få mulighet til å fungere maksimalt, f.eks. med PC med stemmekommando og syntetisk tale. Det kan være det som skal til for at de skal kunne klare å skrive, innhente nødvendig informasjon og fungere i arbeidslivet.

«Leser søker bok» er et godt tiltak for lesesvake som jeg håper kan bli et varig tilbud. Prosjektet er viktig for den store gruppen som trenger tilrettelagte bøker av god kvalitet. Bøker på lyd er også viktig for å treffe de ulike behov hos lesehemmede.

Kristelig Folkeparti har fokusert på foreldre og familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Informasjon, veiledning og koordinering er viktige stikkord. Det er viktig å gi tjenester som er helhetlige, samordnede og tilpasset familiens behov, gi familien en mulighet til å ivareta omsorgen for barnet. Familier med funksjonshemmede barn må få den hjelp de trenger, når de trenger det, og få bedre mulighet til å leve som barnefamilier flest, ha overskudd til lek og samvær med barna, men også til sosialt liv.

Vi som har fulgt funksjonshemmede barn og deres familier over år, vet at det for mange kan være mange tøffe tak. Kristelig Folkeparti mener det er avgjørende at vi gjør det som er mulig, for å forebygge slitasje på så vel foreldre som søsken.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:23:09]: Det meste har nok vært sagt i debatten, men etter innleggene fra Bjarne Håkon Hanssen og Sigbjørn Molvik føler jeg et visst behov for å oppklare noe som man åpenbart ikke kan ha fått med seg, og det er det som går på tilskuddet til paraplyorganisasjonene og FFOs medlemsorganisasjoner.

Det er faktisk slik at etter det forliket som har vært på dette punktet, får FFO beholde 5 mill. kr som et grunnstilskudd. Den resterende summen blir fordelt på FFOs egne medlemsorganisasjoner. Organisasjonene tilknyttet FFOs system og organisasjonen FFO får ikke redusert sine totale midler. Det ville man fått hvis det opprinnelige forslaget fra Regjeringen hadde blitt vedtatt: at dette skulle fordeles på alle. Det er ikke tilfellet i denne situasjonen. Det er greit å ha klart for seg at FFOs organisasjoner er de som mottar den summen som nå går vekk fra paraplyorganisasjonen.

Ola D. Gløtvold (Sp) [11:24:34]: Fremskrittspartiet prøver nå å komme med en tallforklaring på dette med fordeling av midler til de funksjonshemmedes organisasjoner. Det må de gjerne gjøre, men det er i hvert fall ikke slik at brukervedvirkning og brukerorganisasjonenes syn i denne saken er blitt tatt ordentlig til følge av

Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, etter vår mening.

Det er også greit å knytte noen merknader ellers til dette. Jeg er glad for at det blir flertall for at likemannsarbeidet skal finansieres eksplisitt fra organisasjonstilskuddet. Det er viktig at dette arbeidet kan få de vilkår som det har hatt, og at det kan utvikles videre. Det samme er dessverre ikke tilfellet med de 5 mill. kr som hadde kunnet være brukt til tiltak for funksjonshemmede i regi av andre frivillige organisasjoner. Vi beklager at dette blir tatt bort, fordi jeg tror det er viktig at andre frivillige organisasjoner også kan tilrettelegge tiltak og arbeid for funksjonshemmede, og at en på den måten kan få en bredere kontaktflate og samfunnsutvikling.

Så litt til dette med studiefinansiering. Det er, i tråd med det som bl.a. representanten Molvik sa, viktig at en har en studiefinansiering for funksjonshemmede som ikke påfører funksjonshemmede ekstra økonomiske belastninger på grunn av lang studietid og vansker med å gjennomføre etter fastsatte kriterier, slik som det nå ligger an. Derfor har Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet fremmet et forslag der en ber om at en sikrer studiefinansieringen for slike studenter, slik at en ikke påfører disse ekstra utgifter som er knyttet til nedsatt funksjonsevne.

Så til slutt litt om dette med forskning, utvikling og lovverk som skal fremme bedre tilgjengelighet. Jeg er glad for at komiteens flertall nå pålegger Regjeringen å utarbeide en handlingsplan for å øke funksjonshemmedes tilgjengelighet til transport, bygg, informasjon og andre viktige samfunnsområder. Jeg håper også at en gjennom lover og forskrifter kan få tatt ny teknologi i bruk, og at en utformer og tilrettelegger slik at f.eks. heiser, minibanker, betalings- og billetterminaler blir tilgjengelig både for blinde, svaksynte og hørselshemmede, eventuelt døve. Dette er også viktig i forhold til informasjon som gis muntlig på jernbanestasjoner og andre steder.

Så til dette med forskning og utvikling. Jeg er glad for at prosjektet med øyetelefonen er kommet så langt som det har, og jeg håper at det kan føres videre. Selv om det er et mindretall i komiteen som påpeker dette, er det i hvert fall en samlet komitee som sier at det er viktig med den utviklingen vi har innenfor mobiltelefon/video-området, at dette utnyttes bedre som hjelpemiddel for syns- og hørselshemmede, og at denne ordningen kan knyttes til teksttelefoncentralene som er rundt om i landet. Det kan være en god base for bruk og formidling av slike teknologiske nyvinninger.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [11:27:56]: Det var denne forklaringen fra representanten Harald T. Nesvik som fikk meg til å ta ordet. Jeg mener at den forklaringen nettopp illustrerer mitt poeng: Representanten Nesvik prøver nå å forklare hvorfor Fremskrittspartiet mener å vite bedre enn brukerne hvordan pengene skal fordeles. Det må jo Fremskrittspartiet gjerne mene. Men når poenget er at man ønsker å styrke brukervedvirkningen, og man etterpå følger det opp med en praktisk handling der

man sier at nei, en så stor andel av økonomien skal ikke være direkte tildelt paraplyorganisasjonene, og nei, der tar FFOs medlemsorganisasjoner feil, det beste vil være at en mindre andel av totaløkonomien tildeles gjennom et paraplytilskudd, og det beste vil være at hver enkelt av FFOs organisasjoner får disse pengene, kan ikke representanten Nesvik vri seg unna at man legger til grunn en holding som går på at her vet vi bedre enn brukerne. Vi vet bedre hvordan FFOs organisasjoner egentlig burde ha hatt det, enn brukerne.

Derfor er det også slik at hadde det ikke vært for det standpunktet til Fremskrittspartiet, ville vi i denne salen i dag fått et annet flertall. Da hadde vi fått et flertall som hadde respektert brukermedvirkning på dette området 100 pst. Det ansvaret får Fremskrittspartiet ta.

Kjell Engbretsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2507)

S a k n r . 2

Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 25. mars 2004 (jf. Innst. O. nr. 59):

«Stortinget ber Regjeringen la være å øke rekvirentansvaret ved forskriftsendring på det nåværende tidspunkt.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2508)

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Gunn Karin Gjøl til justisministeren:

«Politireformen skulle sikre et nærere, mer synlig og effektivt politi. For å oppnå dette mener Arbeiderpartiet det er avgjørende at tjenestesteder og lensmannskontorer styrkes. Flere oppslag i mediene den senere tid kan tyde på at reformens intensjon ikke følges opp. Justisministeren har ansvaret for gjennomføringen av reformen, og det synes åpenbart at man ikke kan avvente en evaluering i 2005. Politiet er de senere år tildelt betydelig økning i antall stillinger og driftsmidler.

Kan statsråden gjøre rede for hvem som har nytt godt av denne økningen, og hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å gjennomføre reformens intensjon?»

Gunn Karin Gjøl (A) [11:31:20]: Da Stortinget våren 2001 behandlet St.meld. nr. 22 for 2000-2001, Politireform 2000 – Et tryggere samfunn, var det bred støtte i Stortinget for reformen.

Målet med reformen var og er fremdeles å få en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse og et mer synlig, tjenesteytende og publikumsorientert politi.

Flertallet mente at skulle man få dette til, måtte man ha større distrikt og tildeling av større ansvar til politiledelsen i det enkelte distrikt. Delegering av større ansvar til den enkelte politimester var viktig for å få en mer fleksibel organisering av politiet. Distriktsstrukturen skulle tilpasses lokale forhold.

Men det kan synes som om reformen har blitt langt mer strømlinjeformet enn det som var intensjonen. Alle distriktene har valgt en løsning med en sentralarrest og en operasjonssentral. I en rekke distrikt får vi meldinger om at dette fungerer godt. Men fra like mange steder får vi det motsatte signalet.

Forholdsvis store byer, som f.eks. Sandnes og Fredrikstad, er uten politi etter kl. 16.00 på ettermiddagen. Man kan stille spørsmål ved om dette er en god løsning, og om reformen i større grad burde ha vært tilpasset lokale forhold.

En av de viktigste målsettingene i reformen var å få polititjenestemenn «ut i gata». Politiansatte skulle i mindre grad arbeide med administrative oppgaver. Antall frigjorte årsverk etter reformen til operativt og publikumsrettet arbeid ble beregnet til 400–450.

I løpet av det siste året har vi fått mange urovekkende meldinger om at reformen ikke fungerer slik den var ment. Mange oppslag i lokalavisene forteller om en reform som ikke virker, og hvor det ikke er blitt flere politifolk i aktiv tjeneste.

I fjor gjennomførte NRK en spørreundersøkelse blant landets lensmenn, der 319 lensmannskontorer fikk spørsmål om hvorvidt politireformen hadde gitt økt beredskap. Bare 84 lensmannskontorer svarte, og rundt halvparten av disse igjen mente at beredskapsnivået var uforandret, mens en fjerdedel hevdet at beredskapsnivået hadde blitt dårligere.

Denne undersøkelsen er for tynn til å trekke noen konklusjoner. Men det som likevel er alvorlig, er at det blant publikum i ulike deler av landet reageres på at det er vanskeligere å påkalle politifolk nå enn det har vært tidligere. På landsbygda hevdes det at ordensmakten stort sett er fraværende utenfor ordinær arbeidstid, og det må være alvorlig fare for liv hvis det skal skje en utrykning med blålys.

Mange opplever at terskelen for inngrep fra politiet er blitt høyere etter reformen. I flere av politidistriktene står stillinger ledige på grunn av manglende økonomi, og i enkelte distrikt vurderer man å selge ut materiell for å finansiere stillinger.

Politiets tillitsvalgte er også sterkt kritiske til reformen, kanskje ikke overraskende. I et intervju i Sunnmørsposten 23. mars 2004 uttaler leder for Politiets Fellesforbund på Sunnmøre, Terje Dyb, at politiet har fått svært mange nye oppgaver, og at stillinger står ubesatt på grunn av dårlig økonomi. Dette er problemstillinger vi kjenner godt til. Men i det samme intervjuet sier Dyb følgende:

«Og i tillegg har vi ikke vært flinke nok til å bruke ressursene effektivt, og ikke flinke nok til å følge opp reformens intensjoner.»

Han hevder også at i stedet for fornuftige løsninger har det vært mye maktkamp og for mye politikk inne i bildet. Disse meningene får meg til å stille spørsmål ved om reformen sliter med interne dragkamper og dårlig ledelse.

Når det gjelder den økonomiske situasjonen til politiet, er det opplagt at politiet opplever en vanskeligere situasjon nå enn tidligere. Politiet har de senere år vært privilegert og prioritert i forbindelse med budsjettene. I motsetning til de fleste andre offentlige etater har de sluppet sparekniven og heller fått tildelt betydelige nye ressurser. I fjor og for inneværende år er situasjonen en annen.

Som andre etater som er under omstilling, må også politiet godta et kritisk søkelys på bruken av sine ressurser. Det innebærer ikke at vi ikke kan komme til å konkludere med behov for mer penger til politiet når reformen er gjennomført. Men med Regjeringens iver etter økte skattelettelser kan politiet lett bli et offer på skattelettelsens alter.

Politireformens fase II pågår ut 2004. Det er først etter dette at den fulle effekten av reformen kan måles. Av budsjettproposisjonen for 2004 går det fram at direkte gevinst av reformen har vært 414 stillinger. Dette reduseres på grunn av innføring av en femte ferieuke, som tilsvarer vel 200 årsverk, og som derfor tar ca. halvparten av gevinsten.

Reformen skal evalueres i 2005. Men på grunnlag av de stadig urovekkende meldinger vi får, er det nødvendig at vi allerede nå får en gjennomgang av reformen og erfaringene så langt. Det er på dette grunnlaget at jeg tar opp denne interpellasjonen, nettopp for å gi justisministeren anledning til å foreta en foreløpig evaluering av reformen og orientere Stortinget.

Stortinget sa under behandlingen av reformen klart og utvetydig at vi fortsatt skal ha en desentralisert struktur for politiet. Det ble understreket at politiet skal være lokalisert på minst like mange steder som i dag. Politio- og lensmannsetatens organisasjoner skulle være desentralisert, og personellet skulle tjenestegjøre der publikum har behov for og krav på politiets tilstedeværelse. Et desentralisert politi med stor lokal kunnskap ble sett på som den beste garanti for god tjenesteyting og effektiv kriminalitetsbekjempelse.

Vi får nå signaler om at det i fase II av reformen skjer en sentralisering av lensmannsetaten i mange distrikt. Sammenslåing av lensmannskontorer og fjerning av lensmannsembeter er foreslått bl.a. i Nordland.

Arbeiderpartiet ønsker å beholde dagens tjenestesteder. Vi ønsker at der det er en lensmann i dag, skal det også være en lensmann i framtida. I budsjettforliket med regjeringspartiene i fjor høst fikk vi gjennomslag for dette. Justisministeren er derfor forpliktet til å sørge for at dette blir fulgt opp.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å beholde tjenestested og lensmann, fordi dette har stor betydning for folks trygghet i lokalsamfunnet. Lensmannen er dessuten en viktig person i mange lokalsamfunn. Han bor i nærområdet, han ferdes blant folk han skal betjene, og han får de-

res umiddelbare tilbakemelding. Dessuten har han en helt annen tilknytning til sitt distrikt enn det en politimester kan ha. En annen side ved det å ha en lokal lensmann er at det synliggjør ansvaret.

Arbeiderpartiet mener derfor det er en rekke gode rent politifaglige argumenter for å beholde lensmennene. Vi mener dette kan skje uten at det i vesentlig grad hemmer samordningen av politiets administrative ressurser.

La det også være helt klart: Arbeiderpartiet mener det er helt avgjørende for å få et godt politi, et politi som lykkes i å bekjempe kriminalitet, og som er et serviceorgan overfor publikum, at vi følger opp og gjennomfører reformen.

Vi mener ambisjonene i reformen er oppnåelige. Men det fordrer at reformen tilpasses lokale forhold, og at den fra ledelseshold i politiet styres aktivt.

Arbeiderpartiet mener at det i slutfasen av reformens gjennomføring er avgjørende at politimestrene utnytter reformens virkemidler for å frigjøre politifolk fra administrativt til utøvende politiarbeid for å få et synligere og mer tjenestevillig politi. Det er derfor viktig at justisministeren trer fram som en aktiv justisminister for å kunne innfri reformens intensjoner.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:39:41]: Politireformens intensjon var å frigjøre politiresurser til politiooperativt arbeid, men det var også å gjennomanalysere politiet, sørge for å heve kompetansemiljøet i politiet og sørge for at politiet generelt skulle møte et moderne kriminalitetsbilde med organisert kriminalitet, økonomisk kriminalitet og den kriminaliteten som man bl.a. har fått økt trykk på, og som skjer i de nære relasjoner i privat-sfæren. Saken ble i sin tid fremmet av regjeringen Stoltenberg, og det har i stor grad vært min oppgave å følge den opp og gjennomføre den.

Ordlyden i representanten Gjuls spørsmål til meg kan gi inntrykk av at reformen ikke følges opp. Dette er ikke riktig. Politireformen følges tett opp både fra Justisdepartementet og fra Politidirektoratet. Men la meg her slå fast noe, siden det på slutten av innlegget kan virke som om man ikke nå ser rollefordelingen. Vi har en rollefordeling med et politidirektorat, som faktisk ble gjennomført for å sørge for en etatsstyring. Det var uenighet om det i Arbeiderpartiet, historisk. Men heldigvis sluttet Arbeiderpartiet seg til det, og det at vi fikk et politidirektorat, var en grunnpilar for at vi skulle kunne fremme en reform. Politidirektoratet betyr at det er innført en etatsstyring, og det betyr at under den etatsstyringen er det politiledere i distrikt, som ble endret som følge av forslaget sommeren 2000, som har ansvaret for å styre det hele. Og så er det selvfølgelig slik at en justisminister er konstitusjonelt ansvarlig. Men jeg er verken politidirektør eller politimester. Jeg akter ikke å tre inn i den rollen, og jeg antar at Stortingets forutsetning den gang man gjennomførte Politidirektoratet og reformen, heller ikke var at jeg skulle tre inn i den rollen.

Når det så gjelder reformen, er det heller ikke slik at det ikke foretas justeringer i påvente av en evaluering. I de fleste politidistrikter er det foretatt en rekke tilpasning-

ger og endringer etter reformens fase I nettopp fordi man erfarte at ikke alle rutiner og ordninger falt på plass med en gang. Man gjorde f.eks. veldig viktige erfaringer med operasjonssentralene, man har tatt det med seg og har lært av det. Også jeg som statsråd har registrert at det har vært stilt spørsmål lokalt ved ulike sider av politiets reformarbeid og ved det arbeidet politiet gjør. For meg er det viktig å lytte til disse signalene, og etter min kjennskap vet jeg at politiet også gjør det. Et godt eksempel på det er et utmerket innlegg, som er meget leseverdig, i Fredrikstad Blad i dag, av politimesteren i Østfold, Otto Stærk.

Målsettingen med reformen er å styrke publikumstilgjengelighet og operativt politiarbeid. Blant annet ved å samordne administrative og fellesoperative oppgaver mer effektivt frigjøres tid for politiutdannet personell til mer aktiv og utadrettet tjeneste.

Politireformen er på langt nær sluttført, noe som også representanten tok opp i sitt innlegg. Det gjenstår fortsatt mye krevende organisasjons- og effektiviseringsarbeid. I reformens fase II gjennomgås driftsenhetsstrukturen med sikte på å skape en effektiv organisasjon i samsvar med reformens hovedmål. Politidirektoratet opplyser at forslagene til eventuelle endringer nå foreligger og vil bli oversendt departementet med det første. Arbeidet med fase II har tatt noe mer tid enn planlagt. Dette skyldes først og fremst at politidistriktene har kjørt en grundig prosess, hvor bl.a. kommunene har vært involvert. Og det har selvfølgelig vært riktig at kommunene skulle involveres i dette arbeidet.

I denne prosessen ligger det klare føringer om at polititjenesten skal legges til steder og til tider der behovet for slike tjenester er størst, og at det ikke skal foretas strukturelle endringer som svekker politiets nærhet og tilgjengelighet, noe representanten Gjøl også tok opp i sin interpellasjon, og som har god dekning i justiskomiteens innstilling. Videre har både regjering og storting, som jeg nå har understreket, ved budsjettbehandlingen også slått fast nærpolitiprinsippet ved at lensmannskontorene skal opprettholdes og ledes av en lensmann. Dette vil naturligvis bli fulgt opp.

Det er riktig at politiet har fått styrket sine budsjetter de senere årene. Politibudsjettet – kapitlene 440 og 441 – hadde en nominell vekst på 28,8 pst. fra 1999 til vedtatt budsjett for 2004. Konsumprisindeksen viste i samme periode en økning på 10,2 pst. Politiet har også fått tilleggsbevilgninger ved flere anledninger. Det kan bl.a. nevnes at det ble gitt en tilleggsbevilgning på 92 mill. kr til omstillingskostnader i forbindelse med politireformen i revidert nasjonalbudsjett for 2002. Det har sammenheng med at det i statsbudsjettet fra regjeringen Stoltenberg for 2002 ikke var lagt inn engangsmidler til reformen for annet enn økte IKT-kostnader. Det er også riktig at politi- og lensmannsetaten de senere år er tilført et betydelig antall stillinger.

Både Justisdepartementet og senere Politidirektoratet har fordelt disse personellressursene med henblikk på å oppnå en effektiv kriminalitetsbekjempelse og for å ivareta publikums behov for polititjenester og trygghet.

Alle sider av politi- og lensmannsetaten er blitt styrket som følge av økningen i antall stillinger. Etter innføring av rammestyring er politidistriktene og særorganene gitt fullmakt til selv å opprette stillinger innenfor tildelte budsjettrammer.

I denne sammenheng er det svært viktig å minne om at reformen ikke var ment å skulle medføre økte driftsutgifter, men tvert imot frigjøre arbeidskraft fra administrative stillinger til operativt politiarbeid.

Samtidig er det slik at etaten stadig møter nye utfordringer, særlig innenfor området organisert kriminalitet. Da vil kanskje de fleste tenke på det som nå har skjedd i Stavanger. Men vi trenger ikke gå så langt tilbake for å se den formen for organisert kriminalitet som lå i at man spekulerte i å foreta tjuverier som lå så lavt i straffereaksjon at man kunne slippe unna med det, altså en kriminalitet som gjaldt småtjuveri på naskeristadiet, der man bl.a. tok for seg i ulike butikker som solgte parfyme, som solgte tekstiler, osv. Dette førte faktisk til at riksadvokaten måtte gå inn og bidra til å samordne etterforskningen. Hele dette bildet ved kriminaliteten er også en utfordring som politiet har fått med seg.

Kampen mot denne formen for kriminalitet, altså den organiserte i ulike former, fra den mildere til den svært grove og svært alvorlige, er både ressurskrevende og kompleks og krever et kompetent og omstillingsdyktig politi. Men det er også politiets utfordring å skape balanse i prioriteringene mellom bekjempelse av organisert kriminalitet og f.eks. mer tradisjonell hverdagskriminalitet.

Som jeg kunne si i spontanspørretimen i går: Bruker man Stavanger som et eksempel, har man i den byen fått det tyngste og det grovste av det vi har sett i Norge av organisert kriminalitet, samtidig som man i Stavanger og på Nord-Jæren har et politi som fungerer veldig tett opp imot lokale myndigheter og konfliktråd, nettopp for å gjøre den innsatsen som jeg vet at justiskomiteens medlemmer har vært opptatt av, nemlig å forebygge blant barn og ungdom på en slik måte at de ikke skal miste fotfestet. Her har vi på samme sted et bilde av det politiet som vi har og ønsker å videreføre, og av de utfordringene politiet møter, som vi gradvis har sett mer og mer av, og som har fått sin mest tilspissede form i det som har skjedd etter den 5. april.

Gjennom politireformen er politidistriktsstrukturen endret, og vi har fått nye distrikter og distriktsgrenser. Det har derfor vært nødvendig å se på ressursfordelingen i lys av dette. Konklusjonen på dette arbeidet og også på hva som vil kunne være en riktig og klok bemanning, vil bli tatt inn i den melding som er bebudet om politiet, og som skal komme i 2005.

La meg illustrere et trekk ved reformen. Siden jeg nevnte politimester Otto Stærk i Fredrikstad Blad i dag, la oss ta Østfold som et eksempel. Noen vil si at noen steder hvor det var en politistasjon, ble døren stengt om ettermiddagen. Men det som skjer – med politimesterens språkbruk og også med min språkbruk – er at reformen gjør det mulig å låse døren og kjøre ut på patrulje. Det gir flere rullende patruljer enn før, og det gir

også større slagkraft. Siden det politidistriktet har vakt oppmerksomhet – jeg merker meg det – kan jeg nevne at det f.eks. var en ganske kraftig episode på Hvaler sist helg. Da kunne man samle tolv politifolk og tre hunder for nettopp å gripe inn mot en slik alvorlig begivenhet. Man klarte altså å etablere styrke, for når flere er ute og kjører, når flere er ute og ruller, kan man også konsentrere dem.

Det gjøres altså en god jobb. 65 sitter i varetekt, 38 av disse er knyttet til grensekriminalitet. Dette er et politidistrikt som også har hatt den svære metanolsaken med 250 siktede, altså den saken som vi er kjent med alle sammen, som er en god illustrasjon av hvordan kriminalitetsbildet som har vært der, er der, men også av hvordan det utvikler seg med nye utfordringer. Samtidig har distriktet, etter den informasjon jeg har fått, gjort en betydelig innsats for å se på tjuverier av fritidsbåter og motorer, og man mener å ha ført verdier for ca. 30 mill. kr tilbake til borgerne.

Dette forteller om et politi som møter både det de er vant til å møte, som publikum er vant til at de skal stille opp for, og nye utfordringer på en spennende måte, fordi de – for å ta tilfellet Østfold – ikke lenger bare skal se på grensekriminalitet knyttet til Halden, men de skal se på at grensekriminalitet kan vedrøre et helt fylke, og at man kan se ressursene i et fylke i sammenheng. Det er etter min mening spennende og utmerket illustrert i en debatt i Fredrikstad Blad i dag, hvor også offentligheten, inkludert media, inviteres til en saklig meningsutveksling om hva som skjer.

Ser vi på politiet for øvrig, vet vi at politiet bygger opp kompetanse når det gjelder økonomisk kriminalitet – vi vet at den rammer mange av de små i samfunnet – og det er bygd opp kompetanse på familievold. Politireformen bygger altså kompetanse mot nye kriminalitetsformer, og den sørger for at politiet kan være rullende og slagkraftig der det er viktig. Men reformen er ikke fullført, og fase II blir svært viktig for evalueringen. Jeg vil selvfølgelig ta med meg de signalene den gir. Jeg har også tidligere her gitt klart uttrykk for, bl.a. i et svar til representanten Storberget – tror jeg det var – at jeg vil sørge for at det blir gjort publikumsundersøkelser i alle 27 politidistrikter.

Gunn Karin Gjul (A) [11:50:13]: Jeg takker statsråden for et grundig svar.

Jeg deler helt statsrådets oppfatning av at vi har et politi som er velfungerende i Norge i dag. Det viser også de fleste undersøkelser av publikums oppfatning av politiet, at folk har stor tillit til det.

Det som er farlig med politireformen og den diskusjonen vi får i media, er at det nå gis uttrykk for at reformen fungerer dårlig. Kanskje er det faktisk slik at man i enkelte politidistrikter ikke har lyktes med å få reformen på skinner. Men det som er problemet, er at dette sprer seg til hele landet. Det skapes et generelt inntrykk av at politireformen ikke fungerer, og det har bidratt til at vi har fått et politi som fungerer dårligere i dag enn det det gjorde før vi fikk reformen.

Det dette da resulterer i, er at folk får mindre tillit til politiet. Folk begynner å tro at når de har hatt et innbrudd, når det har skjedd noe alvorlig hjemme hos dem, så får de ikke besøk av politiet – og man kan risikere at folk resignerer. Det inntrykket må ikke få sette seg! Det er utrolig viktig at vi greier å kommunisere utad at vi har et velfungerende politi, som skal bli enda bedre enn hva det var før vi startet politireformen. For det er nettopp det som var hensikten med politireformen, nemlig å få et velfungerende politi som er ute blant publikum, som møter publikum, og som ikke minst er enda dyktigere til å bekjempe kriminaliteten.

Så må man stille spørsmål ved – som det også er henvisning til i det første innlegget mitt – at lederen for Politiets Fellesforbund på Sunnmøre mener at det har vært mye maktkamp og politikk knyttet til reformen. Da er det naturlig å stille dette spørsmålet til justisministeren: Er en av de utfordringene som nå ligger i den siste fasen av politireformen, nettopp å få til en enda sterkere ledelse av reformen, slik at vi får den helt på skinner?

Justisministeren sier også at det har skjedd en del justeringer undervegs, ikke minst i forhold til operasjonssentralene, og Stortinget la i sitt arbeid med reformen til grunn at organiseringen måtte avgjøres ut fra lokale forhold. Det kan likevel synes som de fleste distriktene har valgt en modell med sentralarrest og operasjonssentraler. Er det justisministerens oppfatning at gjennomføringen av reformen er blitt for strømlinjeformet, kanskje for mye enhetlig, og at lokal tilpasning ikke har skjedd i like stor grad i alle distriktene?

Statsråd Odd Einar Dørum [11:53:22]: Jeg tror ikke det er det at man lager moderne operasjonssentraler hvor man også har en datalogg som er effektiv, ikke minst hvis man f.eks. tar tilfellet familievold, hvor man er avhengig av dette og faktisk øyeblikkelig kan gå inn og se på saken på skjermen, som har vært utfordringen. Jeg tror det har vært en betydelig styrke. Strømlinjeformet kan det aldri bli i Norge, med vår geografi og vår tjenestetedsstruktur. Det er ikke mulig, heller ikke ønskelig. Da ville vi ende i den situasjonen, som jeg har sagt vi ikke skal gjøre, nemlig at politiet forlater et tjenestested, og så blir sognepresten den siste representanten for staten som er til stede. Det er ikke aktuelt. Men polititjenesten vil variere, og det er helt klart at det er valgt ulike løsninger i politidistriktene. Det er distrikter hvor man har satt alle inn i turnustjeneste, mens man andre steder har funnet en kombinasjon av – la oss kalle det – turnustjeneste, den operative tjenesten, og den gamle reservetjenesten, som vi kjenner fra lensmannskontorer. Det er en av de viktige erfaringene som det er grunn til for meg å ta med meg for å se hvordan dette har slått ut forskjellige steder i Norge. Det er også slik at lokale kulturelle forhold kan spille inn, uten at jeg skal prøve å dvele ved det her. Men alle vi som kjenner norsk politikk, vet at det kan spille en rolle.

Mitt inntrykk er at operasjonssentralgrepet har vært et riktig grep. Mitt inntrykk har vært at det at politiet skal være tilgjengelig og kan samle styrker, er riktig. Men jeg

er også selvfølgelig helt enig med representanten i at det er svært viktig at man beholder den desentraliserte strukturen.

Når det gjelder reformen, var regjeringen Stoltenberg i sin tid nøktern, for den sa i sin tid i stortingsmeldingen:

«Det må ikke skapes urealistiske forventninger om positive og synbare effekter av reformen «over natten». Gevinstene fra en organisasjonsreform som denne, vil det ta tid å realisere.»

Det er jo meget nøkternt.

Så skal ikke jeg kommentere hvordan dette er håndtert i mellomtiden. Som representant for et opposisjonsparti holdt jeg meg faktisk til samme nøkternhet på det tidspunktet. Og jeg mener det. Jeg mener at politiet har stått på og gjennomført en veldig viktig reform, den største reformen på hundre år. De har økt kompetansen sin.

Når det så gjelder det som ble sagt fra Sunnmøre – jeg kjenner ikke til det – er det vel kjent at politiet har en tøff og sterk fagforening. Alle som følger med i media, vet det. Da er min tørre kommentar til det: Har du en tøff fagforening, noe som er helt legitimt i et demokratisk og fritt samfunn, må du være like tøff på den andre siden også. Det er en del av spillereglene. Jeg antar det var det representanten spurte meg om. Ja, selvfølgelig må det være slik. Jeg vil aldri undergrave en fagforenings rett til å være tøff. Men er du tøff, må også motparten være tøff. For å knytte det til den erfaring jeg har i mitt eget liv, så er jeg er vant til den type ting. Jeg er vokst opp med Arbeiderpartiet i Trondheim, som så på meg og sa: Sett deg, Dørum, vi har makta! Jeg synes det var klar og tydelig tale. Jeg visste hvor linjene var, og hvordan jeg skulle ta igjen. Klar tale er også utgangspunktet for å løse konflikter.

Mitt inntrykk er at politiet har samarbeidet, og jeg tror nok at det er et poeng i det jeg skal si her til slutt. Politiet har reelt stramme budsjetter. Det har jeg sagt i budsjettframlegget både for 2003 og for 2004, og Arbeiderpartiet har i forlik med Regjeringen de facto også underskrevet på det.

Knut Storberget (A) [11:56:46]: Det tyder på at trondheimspolitikken slett ikke er noen søndagsskole.

Dette er en utrolig viktig debatt, først og fremst fordi vi som justispolitikere, og vi som landets representanter, tar debatten inn i det forumet hvor debatten skal føres, i mye større grad enn det som kanskje har vært gjort til nå. Det har vi alle et ansvar for.

Under debatten om politireformen ble det av daværende stortingsrepresentant Dørum bl.a. sagt:

«Jeg har en filosofi, og den er at hvis høvdingen er for langt unna indianerne, blir det til slutt ingen indianere igjen.»

Det synes jeg er et godt uttrykk. Jeg tror det uttrykket også berører noe av det som folk er opptatt av når det gjelder politireformen. Folk er opptatt av noe mer enn bare oppklaringsprosent og saksbehandlingstid, som er viktige parametere å måle etter. Folk er også opptatt av å føle at politiet har en viss nærhet, og om det ikke er indianere og høvdinge, så er de i hvert fall opptatt av at

sheriffene i større grad har nærhet til befolkningen enn det man faktisk opplever i dag. Det skal man ta på alvor, og det føler jeg at alle for så vidt også ønsker å ta på alvor. Problemet nå er at man i stor grad har fått en organisasjonsutvikling i enkelte politidistrikt som har lukket politistasjonene, bl.a. i ganske store byer som Elverum og Kongsvinger. Vi har også hørt om Fredrikstad politistasjon, som lukker kl. 16, og hvor det eventuelt skal suppleres med bilpatroljer ute. Hva om bilpatroljene faktisk ikke er der?

Etter min mening er det et hav mellom det daværende justisminister Hanne Harlem sa i den samme debatten om politireformen, nemlig at det «må også legges til rette for et politi som er enda mer tjenesteytende og publikumsorientert enn dagens», som var mye av intensjonene i politireformen, og det som f.eks. Hamar Arbeiderblad skrev forleden. Man skrev at enkelte netter har antallet polititjenestemenn ute i felten på Hedmarken vært helt nede i to mann. Når man da sammenholder dette med den faktiske situasjonen, hvor man har stengt politistasjonene i ganske store tettsteder og byer, skjønner jeg godt at folk føler seg utrygge. Jeg vil nødig våge å se den voldtektsutsatte kvinnen eller det barnet som ønsker å søke hjelp hos politiet, og som faktisk ikke får det, og som blir møtt av en ringeklokke og henvist til et annet sted ti mil unna. Slik kan vi ikke ha det. Det er en slik situasjon som kan bidra til å svekke den gode tilliten som gjennom mange år er opparbeidet overfor norsk politi, og som vi er veldig avhengige av, og som vi faktisk trenger mer av hvis politiet både skal ta i bruk nye metoder og bekjempe meget alvorlig kriminalitet i framtida. Her ligger det med andre ord også et betydelig gjennomføringsansvar, også før evalueringen kommer, som jeg er overbevist om at justisministeren, Justisdepartementet og Politidirektoratet tar på fullt alvor, men som man på mange måter bare må fortsette med. Man må også ta imot de signalene som nå kommer, både fra befolkningen og fra dette hus, ved siden av det informasjonsansvaret som selvfølgelig ligger der, og som er betydelig, for å forhindre at det skjer en desinformasjon.

Linda Cathrine Hofstad (H) [12:00:11]: Politiets oppgave er å sikre folk trygghet samt å bekjempe og forebygge kriminalitet. Det er derfor avgjørende at vi har et politi som er nær befolkningen, og som er tilgjengelig for mennesker som trenger bistand fra politiet. Det er det aller viktigste. Derfor er jeg enig med representanten Storberget i at alt handler faktisk ikke bare om oppklaringsprosent og saksbehandlingstid.

Da reformen ble vedtatt i Stortinget, var det med et bredt flertall, og det var stor enighet om at Politi-Norge ikke kunne leve med den samme strukturen som eksisterte for 100 år siden. Og det har skjedd store endringer innenfor denne etaten de to siste årene når det gjelder både organisering og oppgaveløsning.

Vi kan ikke forvente å se resultater over natten av så store endringer som de som har foregått. Det er viktig at disse endringene får en mulighet til å sette seg, og at vi ser resultater over tid. Politireformen er bl.a. tuftet på et

kriminalitetsbilde som var et annet enn det er i dag, og vi kan ikke sammenligne med situasjonen bare noen få år tilbake. Norsk politi må være rustet til å møte den tunge, organiserte kriminaliteten og den mer tradisjonelle vinnings- og voldskriminaliteten.

Representanten Gjul stiller spørsmål ved om reformen ikke virker på grunn av interne dragkamper og dårlig ledelse. Ut fra medieoppslag får vi nesten hver eneste dag høre om den dårlige budsjettsituasjonen og at politiet ikke har mulighet til å ta ansvar for de oppgavene de har. Da kan vi jo som representanter i justiskomiteen undre oss over om det var riktig å gjennomføre reformen. Det kan godt være, som representanten Gjul sier, at det er store interne dragkamper og dårlig ledelse enkelte plasser. Men når vi reiser rundt i politidistriktene i Norge, ser vi utrolig mye godt politiarbeid. Og jeg er i hvert fall veldig stolt av det norske polititjenestemenn og -kvinner utfører av forebygging og bekjempelse av kriminalitet hver eneste dag. Men jeg opplever også å se en del barnesykdommer. Det så vi ganske tidlig. Og det tror jeg det er viktig at vi tar med oss når Stortinget skal evaluere reformen, at vi går inn i den faktiske situasjonen og ser på hva vi er nødt til å endre, og hva som ikke fungerer i forhold til det man hadde ønsket, og at man går ærlig og oppriktig inn i den prosessen.

Eirin Falset hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:03:32]: Først og fremst vil jeg takke interpellanten for å ha tatt opp et særs viktig tema, og jeg vil slutte meg til dem som tidligere har sagt at det er et absolutt behov for å diskutere dette, ikke minst med bakgrunn i de medieoppslagene som har vært, og de tilbakemeldingene man får som justispolitiker og som politiker generelt.

At intensjonen i reformen var god, er vel hevet over enhver tvil. Mer tilgjengelig politi, mer synlig politi, mer publikumsnærhet – og i den biten ligger også servicevennlighet – bør være et absolutt krav. Intensjonen var således god.

Det som er et paradoks i dag, er at de beskrivelsene media kommer med, og enkelttjenestemenn kommer med, er helt andre. Man har beskrivelser om at det er mangel på mulighet til å få hjelp utenfor ordinær arbeidstid, man har løftet terskelen i en viss grad for faktisk å kunne yte bistand, men har til de grader løftet terskelen på det som var serviceoppdrag før, at det kan man ikke lenger gjøre. Man har sågar distrikter som vurderer salg av materiell, ikke – tror jeg – nødvendigvis for å finansiere antall stillingshemler, men rett og slett fordi man ikke ser seg i stand til å bære driftskostnadene ved dette. Da er det etter mitt skjønn et gjennomgående behov for å øke ressurstilgangen til politiet.

Jeg synes det er et paradoks når jeg hører statsrådets beskrivelse av virkeligheten, i forhold til den virkeligheten jeg ellers får tilbakemeldinger om. Da lurer jeg på om det er slik at statsråden når han står og forteller Stortinget om hva som er fakta, tar avstand fra det politifolk gir til-

bakemeldinger om, eller at de slett ikke vet hva de snakker om. Det er et paradoks for meg, og jeg håper og forutsetter at statsråden er seg bevisst hvilke holdninger han viser utad ved å signalisere noe som går på tvers av det politiet selv faktisk opplever.

Så tror jeg Stortinget må gå i seg selv og ta konsekvensene av det vi også faktisk gjør. Når vi kommer med stadig nye, kreative ting som vi vil at politiet skal gjøre, uten å finansiere dem, og sier at dette skal man prioritere lokalt, da blir det inkonsekvent når vi etterpå går ut og stiller spørsmål om hvorfor de ikke gjør det vi har bedt dem om å gjøre. Da faller den kritikken på steingrunn de luxe etter mitt skjønn. Når Stortinget ber om noe, må Stortinget også finansiere det.

Jeg skal ikke gå så langt at jeg på noe vis slakter politireformen så langt, men at de tilbakemeldingene vi får nå, er til ettertanke, må være hevet over tvil. Jeg tror bl.a. at det er et behov for ytterligere styrking av ressursene, samtidig som vi skal fortsette å stille spørsmål ved hvordan vi gjør ting. Og det er et paradoks til, og det er at politilovens intensjon og utforming er veldig klar på hva slags krav vi har til politiet og til hva politiet skal gjøre. Og hvis de skal kunne innfri disse, må vi stille med ressurser. Hvis ikke er vi urimelige. Forutsigbarhet skal gjelde både for publikum og for dem som skal gjøre jobben på vegne av oss. Hvis ikke er systemet uverdigg.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [12:06:56]: SV mener det er for tidlig å konkludere nå om hvordan denne reformen fungerer. Signalene vi mottar i justiskomiteen, er ofte motstridende og vanskelige å forholde seg til. Dette er naturlig, men problemet er at det ofte er ekstremt stor uenighet om hva som egentlig er virkeligheten.

SV mener det er grunn til å minne om mindretallets advarsel fra Innst. S. nr. 241 for 2000-2001 om politireformen. Der sier mindretallet at det er ikke

«sammenslåing av politidistrikter som tilstrekkelig og lettest gir mer politifolk i gata. Skal et slikt formål oppnås, også ut fra det tall Regjeringen har anslått, er det et annet virkemiddel som er nødvendig og overordnet; nemlig at slik tjeneste blir en attraktiv karrierevei med status og gode lønnsvilkår».

For øvrig gikk vi i mindretallet også inn for åtte flere politidistrikter enn det flertallet gjorde.

Representanten Gjul sier at Politiets Fellesforbund er sterkt kritisk til reformen. Dette er ikke nødvendigvis riktig. Politiets Fellesforbund sentralt og de fleste jeg har snakket med av lokale tillitsvalgte, advarer mot å konkludere nå. De ønsker ikke å stille politireformen i miskreditt allerede, gjennom å legge skylden for alle feil på reformen.

SV vil generelt advare mot en overdreven tro på omorganisering og reform som oppskrift på å lykkes i dette arbeidet. En nylig avgitt forskningsrapport, bl.a., viser at omorganisering kan skape vantrivsel og føre til sykmeldinger, noe Arbeiderpartiet offentlig tok på seg et stort ansvar for i Dagsavisen i mars. Vi skal derfor være forsiktige med for store omveltninger, særlig tett opp i hverandre. SV mener også at det var uklokt at rapporten fra

Fürst og Høverstad kom midt under gjennomføringen av reformen. Dette skapte unødvendig usikkerhet.

SV ser fram til evalueringa av politireformen og den kommende diskusjonen om den. Der får vi forhåpentligvis noen flere svar på hva som nå blir viktig framover. Fra SVs side kommer vi uansett fortsatt til å legge vekt på at politiet skal være tilgjengelig, det skal være serviceorientert, det skal være høyt kvalifisert, og det skal være representativt. Det skal også legges vekt på trivsel og lydhørhet i politiets egne organisasjoner. Rogalandsforskning har vist at vi har et stykke vei å gå i så måte, særlig når det gjelder medarbeidersamtaler.

SV kommer videre til å vektlegge at politiet skal ha god kunnskap om lokalsamfunnene de lever i, at de skal samarbeide med og ansvarliggjøre omgivelsene. Kriminalitetsforebygging burde gjennomsyre all tenkning i kommunene, f.eks. når det gjelder arealplanlegging.

For SV er det også viktig at alle politidistrikter skal ha heltidsansatte familievoldskoordinatorer. Det betinger sannsynligvis at vi må bevilge noe mer penger. Vi ønsker også at man i større grad skal spre gode erfaringer, f.eks. når det gjelder desentraliserte økokrimenheter. For oss er det viktig at politiet samarbeider godt internasjonalt, særlig når det gjelder organisert kriminalitet og terrorrusse-len.

Til slutt vil jeg understreke at kriminalitet ikke kan bekjempes av politiet alene. Det er politiet sjølsagt klar over. Derfor vil jeg berømme Politiets Fellesforbund for deres nye handlingsplan, hvor bl.a. rehabilitering av rusmiddelavhengige er en viktig del.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) [12:10:25]: Målet med politireformen var og er et publikumsnært, synlig og effektivt politi. Men tilbakemeldinger fra ansatte i politietaten, fra lokalpolitikere og fra publikum tyder på at målene som motiverte Stortinget til å vedta reformen, ikke på langt nær er nådd.

Det fortelles om utilgjengelighet, om byråkrati og om underlige prioriteringer i politiet. Flere opplever at politiet ikke lenger beskytter mot hverdagskriminalitet, og frustrasjonene i etaten er tydelige. Jeg deler representanten Gjuls bekymring for implementeringen av politireformen. Men det er grunn til å minne om at nettopp Arbeiderpartiet var reformens arkitekt og i betydelig grad har bidratt til å skape forventningene om raske resultater. Det er en kjensgjerning at det tar tid før effektene av forvaltningsreformer blir tydelige.

Kristelig Folkeparti erkjenner at politiets ressursituasjon pr. i dag er anstrengt. Vi vil arbeide for økte ressurser til politiet. Men la det være klart: Vi forventer at politiet også bidrar på en kreativ og proaktiv måte for å utnytte ressursene på en stadig bedre måte.

Fra 1999 og fram til budsjettet for inneværende år har politiet fått en nominell budsjettøkning på 28,8 pst. Politiet har i flere budsjetter framstått som vinnere. Kravet om økte ressurser har likevel aldri stilnet.

Jeg tillater meg å påpeke at politireformen har medført betydelige lønnsøkninger for grupper innad i politietaten. Det var aldri Stortingets intensjon at dette skulle

bli resultatet av reformen. Vi ønsker flere polititjenester, ikke færre og dyrere tjenester. At dette allikevel kan se ut til å ha blitt resultatet, viser at politietaten i særdeleshet trenger kompetanseheving på ledernivå.

Det er viktig for Kristelig Folkeparti å presisere at vi har en jevnt god politietat i Norge. Like fullt må vi erkjenne at etaten står overfor strukturelle utfordringer. Dette er det først og fremst politiledelsens ansvar å ta tak i.

Politireformen skulle gi oss rundt 400 nye stillinger til politiooperativt arbeid. Innføringen av den femte ferieukene reduserte denne omorganiseringsgevinsten til det halve. Resultatet av reformen er i dag en økning på ca. 200 stillinger til politiooperativt arbeid. Interpellanten mener det er behov for å iverksette tiltak for å sikre gjennomføringen av intensjonen med politireformen. Kristelig Folkeparti mener at vi fortsatt må la politietaten arbeide med implementeringen av reformen, og at man ved en evaluering neste år bør gjøre opp status.

Det konstitusjonelle ansvaret for at målene med politireformen nås, har justisministeren. Men det faktiske ansvaret ligger hos den enkelte leder i politiet. Jeg tillater meg også å påpeke at Politidirektoratet har et betydelig etatsstyringsansvar. Evalueringen av reformen vil vise om direktoratet fyller den tiltenkte rolle. Jeg ser med spenning fram mot denne evalueringen.

Endre Skjørestad (Sp) [12:13:50]: Politireformen innebærer en omfordeling av ressurser innenfor etaten. Siktemålet med reformen har vært økt vekt på politiooperativt arbeid og økt tjenesteyting.

I budsjettokumentene for 2004 er det vist til at fase én av reformen innebærer at 400 årsverk overføres til denne type arbeid. Den effekten er delvis spist opp av det forhold at man da fikk en ekstra ferieuke. Samlet sett er ikke politiarbeidet tilført økte ressurser fra 2003 til 2004.

Jeg må konstatere at sammenslåingen av tjenestesteder som en følge av reformen er blitt møtt med reaksjoner fra publikum flere steder. En rekke ordførere med høyst ulik partitilknytning har engasjert seg til fordel for sine lokalsamfunn. Selv kjenner jeg forholdene best i mitt heimemiljø på Nord-Jæren, der sammenslåing av to politidistrikter har fått som resultat at politistasjonen i Sandnes er ubetjent etter kl. 18 på hverdager og ubetjent i helgene. Her skylder jeg å gjøre oppmerksom på at Sandnes er landets åttende største by, med godt og vel 55 000 innbyggere. Det kan nok sies at tjenestestedet er opprettholdt, men det er ikke åpent når publikum kanskje forventer at det skal være åpent. Jeg vil ikke med dette kritisere vedkommende politimester for hans prioriteringer, jeg tror nok en stor del av dette er drevet av ressursknapphet. Rett nok er det slik at det er politibiler i området, men det er altså ikke noe sted som publikum kan henvende seg til.

Det er ingen hemmelighet at Senterpartiet har vært skeptisk til den sentraliseringen som følger av reformen. Selvfølgelig må en tilstrebe mest mulig effektiv organisering av politiarbeidet, men politiet er mer enn noen annen etat avhengig av tillit hos publikum. Effektivitet er

ett hensyn, men det er også viktig at innbyggerne føler trygghet, og at det er en viss nærhet til det enkelte tjenestested. Jeg oppfatter det slik at det brede lag i mitt nærmiljø, publikum generelt, er svært skeptisk til de konsekvenser som her er beskrevet.

Jeg tror også en skal være klar over at polititjeneste historisk sett er en del av statens basistilbud, den service som en forventer. Innbyggerne i større byer har en forventning om at det er et tjenestested som en kan henvende seg til, også på kveldstid og ikke minst i helgene. Jeg tror enhver folkevalgt og også statsråden gjør lurt i å ta disse forventningene på alvor. Til syvende og sist er det den politiske arena, regjering og storting, som er ansvarlig for det tjenestetilbud som skal tilbys. Det er mulig at en må vente med en full evaluering til 2005, men kursen kan jo likevel justeres før den tid.

Svein Roald Hansen (A) [12:17:10]: Vi skal ikke undervurdere at store omstillinger i store etater er krevende, og ekstra krevende i etater hvor organisasjonsendringer ikke skjer så ofte. Vi skal også ha evnen til å skille reell kritikk fra intern politikk og dragkamp i en endringsfase. Vi skal heller ikke se bort fra at vi kan overvurdere hvor fort effekten av endringer kommer. Men, som andre har påpekt, er meldingene om situasjonen mange steder så alarmerende at det er grunn til uro med hensyn til om det er godt nok grep på gjennomføringen av reformen. I Fredrikstad, som er landets sjettemest folkerike by, og i de fleste andre Østfold-byene har politivakten vært stengt på kveldstid og i helgene etter at politimesteren fikk kontor i Sarpsborg. Både i Fredrikstad og i Moss står halvannen stilling ubesatt på grunn av pengemangel. I Fredrikstad sies det at sommerens vaktliste settes opp med en tredjedel av det antall stillinger man hadde sommeren for ti år siden, det skrives om bare én polititjenestemann på vakt på kveldstid i andre byer i Østfold. I sommer vil politibåten ligge ved kai, fordi det er nødvendig å spare de 300 000 kr det vil koste å ha den i aktiv tjeneste. Det er mye båttrafikk i Østfold-skjærgården sommerstid, og det er mulig at noen av disse vil glede seg over at politibåten ikke er ute.

Stengt politivakt skal gi flere ute i patrulje, sa justisministeren. Det er sikkert riktig mange steder, men sist lørdag fikk lederen av et stort frimarked i Gamlebyen i Fredrikstad problemer med tre menn som plaget både selgere og kunder, og som til slutt truet vedkommende med et skrujern mens de forsøkte å stjele bilen hans. Politiets alarmsentral ble varslet to ganger, men gav bare beskjed om at det ikke var noen til stede som kunne rykke ut. Erfarne politifolk sier til avisene at det aldri ville ha skjedd tidligere.

Nå er det heldigvis ikke slik at det bare er denne type negative utslag som er bildet etter den omorganiseringen som er skjedd, slik også justisministeren pekte på i sitt innlegg. Men er ikke justisministeren bekymret for at disse eksemplene, som det er mange av, viser at et av hovedmålene med reformen kan være i ferd med å glippe, nemlig et politi som er lettere tilgjengelig for folk, som er til stede og kan gripe inn når det trengs? Det må stats-

råden kunne gå inn i, ikke som politidirektør eller politimester, men som statsråd, og jeg hadde nær sagt øverste høvding, og sørge for at reformen bidrar til at også disse målene oppfylles. For denne situasjonen er nå i ferd med å rokke ved tryggheten til folk, og ved folks tillit til at politiet kan fylle sin rolle.

Statsråden sa i sitt innlegg at han mente mye av reformen var på et godt spor. Jeg vil be om at han klargjør om han mener at den er på et så godt spor at det ikke er nødvendig å gripe inn for å være sikker på at alle reformens målsettinger oppnås. I tilfelle, hvis svaret på det er ja, er det ressursene som er for knappe, og vil det bli foreslått noe i den forbindelse?

Carsten Dybevig (H) [12:20:32]: Målet med politireformen, med Arbeiderpartiet som ivrig støttespiller, var som sagt bl.a. et mer synlig og mer effektivt politi. Politireformens intensjon var riktig, men det gjenstår en del administrativt uløste oppgaver.

Det er tre forhold som har avgjørende betydning for bekjempelsen av kriminalitet. For det første må vi erkjenne at kriminalitetsbildet har blitt kraftig endret de siste årene: mer brutal hverdagskriminalitet, mer organisert kriminalitet, kriminalitet som styres gjennom multinasjonale nettverk som forflytter seg hele tiden avhengig av hvor de kan operere i fred, mer økonomisk kriminalitet som korrupsjon og hvitvasking av penger bl.a. fra salg av narkotika, en omfattende menneskehandel med barn og kvinner til prostitusjonsmiljø i vesten, og de siste årene kampen mot terrorisme. Stortingspolitikere har prioritert disse oppgavene og gitt politiet beskjed om det. Da lyder det forunderlig at Arbeiderpartiet nå som de også er budsjettpartner med regjeringspartiene, indirekte unnlater å ta inn over seg denne virkeligheten.

Det andre momentet som er viktig i vurderingen av kriminalitetsbildet, er at vi må erkjenne at ikke alle politidistrikter har god nok ledelse og tilstrekkelig kompetanse. Allerede i januar eller februar begynte visse politimestere å klage sin nød over budsjettene – enten ut fra realiteter eller som et forsøk på å være først i køen når midler neste gang blir fordelt. Eventuelle budsjettmankener i politiet må ikke bli brukt som argument for at politireformen ikke har lyktes. Politireformen har lyktes med en bedre ressursutnyttelse internt i politiet – det er blitt mer igjen for pengene. Fleksibiliteten er blitt større med hensyn til omrokeringer og bedre utnyttelse av mannskapene – alt avhengig av god ledelse. Der man tidligere brukte overtid og ekstramannskaper i de gamle politidistriktene, kan nå mannskaper forflyttes internt i politidistriktet uten overtidsbelastninger. Dette er en direkte følge av politireformen.

Den tredje faktoren som er viktig i kriminalitetsbekjempelsen, er at ressursene og midlene brukes der kriminaliteten befinner seg, og ikke der den historisk befant seg. Rapporten fra Først og Høverstad tar for seg ressurs-situasjonen ut fra objektive kriterier og avslører ikke noe annet enn at det faktisk er en stor forskjell fra politidistrikt til politidistrikt når det gjelder ressursbehovet ut fra objektive kriterier. For eksempel mangler Østfold politi-

distrikt ressurser i forhold til de oppgavene og kriteriene som er lagt til grunn, som store trafikkproblemer i forbindelse med grensetrafikk, stor befolkningsskonsentrasjon og økende grenseoverskridende kriminalitet, som ofte resulterer i store og tunge saker for rettsapparatet med masse forarbeid for politijuristene. Disse objektive kriteriene er satt for å avsløre hvor skoen trykker i forhold til ressursmangel i politiet. For det kan jo ikke være slik at alt det vi gjorde for 30 år siden, bare skal videreføres inn i fremtiden. Det må være slik at vi justerer ressurstilfanget der problemene faktisk er, og der pengene og midlene vil ha størst utnyttelsesgrad i forhold til bekjempelsen av kriminalitet.

Så problemet når det gjelder politireformen, som representanten Gjøl tar opp, er tredelt. God ledelse er særdeles viktig. Jeg mener at det kan ha vært undervurdert så langt i prosessen, at man ikke har vært flinke nok i det henseende. Likeledes at man plasserer ressursene der de faktisk trengs, og ikke der de trengtes en del år tilbake.

Gunn Karin Gjøl (A) [12:23:56]: Jeg synes dette har vært en veldig inspirerende og god debatt, med veldig mange gode og konstruktive innlegg. Jeg vil bare signalisere at fra Arbeiderpartiets side kommer vi til å følge den videre utviklingen av reformen med argusøyne. Vi er veldig opptatt av at vi skal lykkes. Vi ser på det å lykkes med politireformen som helt avgjørende for at vi i framtida skal få et politi som er god til å bekjempe den kriminaliteten og de utfordringene som er på det området.

I den debatten som har rast om politireformen, etterlyser jeg en klarere stemme fra Politi-Norge. Det oppleves ofte slik at når enkeltstemmer ute i distriktene kommer fram med sine meninger, blir de på mange måter stående uimotsagt, og det kan ofte skapes et feil inntrykk av hvordan situasjonen er.

Så skal vi heller ikke glemme en annen ting, og det er at vi er nødt til å se politiet i sammenheng med resten av straffesaksjeden, og fra Arbeiderpartiets side har vi vært veldig opptatt av de problemene vi har innenfor kriminalomsorgen. Vi må for all del forhindre at politiet er nødt til å kjøre land og strand rundt for å framskaffe varetektsplasser. Det bruker politiet i dag altfor mye ressurser på. Det går mye penger og mye bemanning på akkurat det området. Klarer vi å løse problemene innenfor ikke minst kriminalomsorgen, vil det også bidra til at politiet får mer ressurser til disposisjon.

Etter debatten i dag og det vi har sett den senere tida, sitter jeg igjen med et inntrykk av at et av de områdene hvor det kanskje er nødvendig å foreta en justering av reformen, er de mellomstore byene. Fredrikstad og Sandnes har vært nevnt her i dag, to byer som ikke har polititjenestevakt etter kl. 16 på vanlige dager, og ikke har noen vakt om kvelden i helgene. I slike mellomstore byer ser det ut til at de har fått dårligere dekning enn hva de hadde tidligere.

Så helt til slutt. Statsråden overlater ansvaret for gjennomføringen av reformen til Politidirektoratet, som har etatsansvar. Men vi skal ikke glemme at justisministeren har et klart politisk ansvar, og at Stortinget bare kjenner

statsråden. Vi kan ikke begynne å spørre politidirektøren om hva som er problemene med reformen, og utfordre henne på dette. Vi kan kun stille statsråden til ansvar og utfordre statsråden på hva som er nødvendig. I budsjettet og i forbindelse med budsjettstyringssignaler har statsråden muligheter til å styre reformen.

Statsråd Odd Einar Dørum [12:27:13]: Selvfølgelig har jeg som statsråd ansvar, og selvfølgelig er det meg Stortinget kjenner. Men det er også slik at norsk politi og politireformen ikke hadde et politidirektorat. Det lå en etatsstyring til de grader i detalj til departementet. Vi har også fått en del kritikk for at vi kanskje ikke har vært gode nok til å føre det ut i livet, at kulturer må gå seg til. Politireformen er endringene som skjer lokalt i politidistrikter, enda mer lokalt på enkelte tjenestesteder. Det er samtidig en ny rollefordeling mellom departement og politidirektorat og politimestere. Alle disse kulturene skal gå seg til.

I den sammenhengen er jeg stolt av å si at mitt inntrykk er at politiorganisasjonene, Politiets Fellesforbund og politiledelsen har vært helt enige om reformen, og de synes den er viktig. Så har jeg som statsråd sagt at det budsjettet vi hadde for 2003, og det vi har for 2004, er stramt. Det er ingen som har registrert samfunnsdebatten, som har kunnet unngå å legge merke til at Politiets Fellesforbund i tillegg mener at det trengs mer penger. Når det gjelder denne sal, har det når det gjelder de pengene som har vært brukt til politiet for inneværende år, vært enighet mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet. I 2003, det året da Fremskrittspartiet gjorde et forlik med regjeringspartiene og prioriterte innenfor en ramme på ca. 5 milliarder kr, prioriterte man 46 mill. kr til politiet. Så vi opererer med omtrent de samme rammene.

Så er det slik at politiet har fått endrede utfordringer ved et endret kriminalitetsbilde. Det jeg tok opp i mitt innlegg, var ikke at ikke noen kunne gjøre noe bedre, men jeg var stolt av det arbeidet som er bra, og det gjøres veldig mye bra arbeid. Jeg er stolt over at folk gjør et godt arbeid, og jeg synes det er nødvendig at det skal komme fram. Jeg er stolt over folk som er stolte av å gjøre en god jobb. Så synes jeg det hører til en ærlig debatt at man sier at man faktisk kunne gjort noe mer hvis situasjonen hadde vært annerledes. Det er en del av en åpen samfunnsdebatt som foregår ute i norske lokalsamfunn, og som selvfølgelig skal føres inn i stortingssalen, slik som det er gjort ved interpellasjonsdebatten i dag.

Når det gjelder evaluering, er det åpenbart slik at når vi evaluerer, er det jo for å lære og eventuelt også for å justere der det er nødvendig. For min del har jeg understreket to ting som spesielt går på min rolle som statsråd utover det konstitusjonelle og det å være ansvarlig for politiet som helhet, nemlig at jeg skal også høre på hva norske borgere har å si. Derfor har jeg bedt Politidirektoratet om å gjennomføre omdømmeundersøkelser for politiet i samtlige 27 politidistrikter. Jeg har også bedt Politidirektoratet gjøre det som jeg vet skjer mange steder: holde møter med lokale folkevalgte, altså ordførere, og finne ut hva som er erfaringene, hva man kan ta med seg

(Statsråd Dørum)

videre for å lære. Når man gjør disse store grepene, får man til mange ting veldig bra. Noe kan man gjøre bedre, og så blir man sittende igjen med noe man sikkert kan si ikke var så godt som det skulle være. Den ydmykheten har jeg til denne reformen. Men jeg har tro på at den var viktig og er riktig.

Så valgte jeg å ikke ta omkamp på antall politidistrikter da jeg ble statsråd. Jeg valgte å gjennomføre det som stod der, for jeg tror at norsk politi da var tjent med å gå videre med reformen.

Jeg er stolt over at politiet har hevet kompetansen mot organisert kriminalitet, at de forbedrer den mot økonomisk kriminalitet, at de forbedrer den, slik de har gjort i Oslo sentrum, mot lommetyver, at de tar familievold på alvor, og at det jobbes kjempemessig og gjøres mye bra. Selvfølgelig må jeg få lov til å gi uttrykk for den stoltheten på vegne av folk som har en langt større tillit enn samtlige av oss andre.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

J ø r g e n K o s m o gjeninntok her presidentplansen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi skulle da være klare til å gå til votering over de sakene som står oppført på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Gunn Olsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 6, fra Sigbjørn Molvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 7, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Sigbjørn Molvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er fra forslagsstillernes side omgjort til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å fremme forslag om endringer i reglene for arbeids- og utdanningsreiser slik at personer som ellers fyller kravene for slike reiser, kan nyttiggjøre seg ordningen selv om det ikke eksisterer kollektivtilbud på den aktuelle strekningen.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voterer over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et selvstendig og uavhengig tilsyn som har som oppgave å føre tilsyn med og håndheve de samfunnsmessige rettigheter mennesker med funksjonsnedsettelse har.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 88 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.38.06)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2005 utarbeide en opptrappingsplan for bevilgninger til likemannsarbeid, samt foreta en vurdering, i samarbeid med funksjonshemmedes organisasjoner, av hvordan bevilgningene til likemannsarbeid best kan nyttes.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.38.23)

Presidenten: Det voterer så over forslagene nr. 1–5, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen videreføre nåværende ordning for finansiering av paraplyorganisasjonene for funksjonshemmedes organisasjoner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen videreføre dagens ordning som åpner for at deler av tilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner kan nyttes til tiltak i regi av andre frivillige organisasjoner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det ved tildealing av konsesjoner i transportsektoren stilles krav om tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide konkrete og målrettede tiltak og avsette tilstrekkelig med budsjettmidler for å følge opp kritikken fra FN's barnekomité når det gjelder tjenester til barn med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå retten for refusjon for ekstrautgifter til telefonbruk for blinde og svaksynte med utgangspunkt i at tekniske hjelpemidler til dette formålet skal kunne refunderes, og legge fram resultatet av gjennomgangen for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 57 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Votering kl. 12.38.43)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringa kome attende til Stortinget med eit forslag om lovfesting av kommunale råd for menneske med nedsett funksjonsevne i løpet av 2004.

Presidenten: Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 56 mot 45 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 12.39.07)

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at driftstilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner og tilskuddet til likemannsarbeid fortsatt skal opprettholdes som to separate tilskuddsordninger.

III

Stortinget ber Regjeringa fremme forslag som sikrer at kvalitetsreformen i høyere utdanning sikrer kvalitet og lik tilgjengelighet også for studenter med nedsett funksjonsevne.

IV

Stortinget ber Regjeringa sikre at studiefinansieringsordningene ikke påfører studenter ekstra utgifter som er knytta til nedsett funksjonsevne.

V

Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en handlingsplan for å øke funksjonshemmedes tilgjengelighet til transport, bygg, informasjon og andre viktige samfunnsområder. Planen må innholde klare tidsfrister for når ulike tiltak skal være gjennomført, samt en forpliktelse fra statens side knytta til finansieringa av handlingsplanen.

VI

Stortinget ber Regjeringa fremme en sak for Stortinget om ordninga med brukerstyrt personlig assistanse der rettighetsfesting for brukerne, tjenestenes omfang og innhold samt ulike modeller for statlig medfinansiering utredes. Saka legges frem for Stortinget i inneværende stortingsperiode.

Presidenten: Her regner presidenten med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 41 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 12.39.35)

Videre var innstillet:

VII

St.meld. nr. 40 (2002-2003) – Nedbygging av funksjonshemmende barrierer. Strategier, mål og tiltak i politikken for personer med nedsett funksjonsevne – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

V o t e r i n g i s a k n r . 2

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 25. mars 2004:

«Stortinget ber Regjeringen la være å øke rekvirentansvaret ved forskriftsendring på det nåværende tidspunkt.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 17 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 12.40.11)

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

S a k n r . 4

Referat

- (185) Forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Inger S. Enger og Hallgeir H. Langeland om å bedre forsyningssikkerheten gjennom mer samfunnsøkonomisk optimal tørrårssikring ved å endre strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet og disponeringen av flerårsmagasiner (Dokument nr. 8:65 (2003-2004))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen

- (186) Samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av rammeprogrammet for forbrukerpolitikk for 2004-2007 (forbrukerprogrammet) (St.prp. nr. 48 (2003-2004))

Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

- (187) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 15/2004 av 6. februar 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningen om vedtektene for europeiske samvirkeforetak (SCE-foretak) (St.prp. nr. 49 (2003-2004))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

4. (188) Kultur for læring (St.meld. nr. 30 (2003-2004))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
5. (189) Endringer i statsbudsjettet for 2004 om straks-tiltak for pionerdykkerne i Nordsjøen (St.prp. nr. 52 (2003-2004))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen.
6. (190) Vilje til vekst – for norsk skipsfart og de maritime næringer (St.meld. nr. 31 (2003-2004))
7. (191) Videreføring av støtte til skipsbyggingsindustrien (St.prp. nr. 50 (2003-2004))
8. (192) Statens eierskap i Statkraft SF (St.prp. nr. 53 (2003-2004))
Enst.: Nr. 6–8 sendes næringskomiteen.
9. (193) Samtykke til ratifikasjon av Den internasjonale traktat om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk av 3. november 2001 (St.prp. nr. 51 (2003-2004))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Møtet hevet kl. 12.45.
